

LAURA BARNETT

A co kdyby
**TO BYLO
JINAK?**

motto

A co kdyby to bylo jinak

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

Laura Barnett

A co kdyby to bylo jinak – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

LAURA BARNETT

A co kdyby
TO BYLO
JINAK?

Praha 2016

LAURA BARNETT

*„Někdy si představoval, že na konci jeho života
mu promítnou domácí video všech cest, na které se
nevydal, a toho, kam by vedly.“*

Anne Tylerová, Amatérská svatba

Ty a já tvoříme historii.

Tohle jsme my.

Mark Knopfler & Emmylou Harrisová

*Pro mou matku, Jan Bildovou, která žila mnoho životů;
a pro mého kmotra, Boba Williamsona,
který nám tolik chybí.*

A takhle to začalo.

Žena stojí na nástupišti, v pravé ruce kufr, v levé žlutý kapesník, kterým si oťupkává obličej. Namodralá pleť kolem jejích očí je vlhká, kouř jí drhne v hrdle.

Není tu nikdo, kdo by ji vyprovázel – zakázala jim to, i když její matka plakala, jako teď pláče i ona – a přesto se teď vytahuje na špičky, aby viděla nad míhající se klobouky a kožešiny. Třeba se Anton, unavený matčinými slzami, dal obměkčit, snesl ji po dlouhém schodišti dolů v její koupací židli, natáhl jí na ruce rukavice. Ale nebyl tu ani Anton, ani matka. Nádražní hala byla plná cizích lidí.

Miriam nastoupila do vlaku, stála v chodbičce a mrkala v matném světle. Muž s černým knírem a pouzdrem s houslemi se jí podíval do tváře a pak na vzdouvající se břicho.

„Kde je váš manžel?“ zeptal se.

„V Anglii.“ Muž se na ni díval, naklonil hlavu ke straně jako pták. Pak se shýbnul a volnou rukou vzal její kufr. Otevřela ústa, aby protestovala, ale už vykročil před ní.

„V mém kupé je volné sedadlo.“

Celou dlouhou cestu na západ si povídali. Nabídl jí herinka a nakládanou zeleninu z vlhkého papírového sáčku a Miriam si vzala, i když nesnášela herinky, protože už to byl skoro celý den, co naposledy jedla. Neřekla, že v Anglii žádný manžel není, ale on to věděl. Když vlak s hlmozem zastavoval na hranicích a vojáci přikázali všem cestujícím, aby vystoupili, Jakob ji přitiskl k sobě, stáli tam a trásli se zimou a sněhová břecha jí prosakovala podrážkami.

„Vaše žena?“ zeptal se voják Jakoba, když sahal po jejích dokladech.

Jakob přikývl. O šest měsíců později, za krásného jasného dne v Margate, když dítě spalo v buclatých, měkkých pažích rabínovy ženy, se jí také Miriam stala.

A tohle začalo také tady.

Jiná žena stojí v zahradě mezi růžemi, tře si dlaněmi kříž. Na sobě má dlouhou modrou malířskou halenu, manželovu. On teď uvnitř maluje, ona si přejela dlaní po velkém břiše. Ucítla pohyb, rychlé mihnutí, pak to ustalo. Na zemi u jejích nohou ležel zahradnický košík, zpola zaplněný nařezanými květinami. Zhluboka se nadechla, vnímala svěží jablečnou vůni posekané trávy – předtím se vrhla na trávník, ostříhala ho zahradnickými nůžkami. Musela se pořád zaměstnávat; měla hrůzu z toho, že by klidně stála a dovolila tak temnotě, aby ji zahalila jako prostěradlo. Bylo tak měkké, tak útěšné. Bála se, že by pod ním usnula a dítě by usnulo s ní.

Vivian se shýbla, aby zvedla košík. Najednou ucítila, jak něco prasklo a trhá se. Klopýtla, vykřikla. Lewis ji neslyšel: pouštěl si hudbu, když pracoval. Většinou Chopina, někdy Wagnera, když jeho barvy měly temnější nádech. Ležela na zemi, převrácený košík vedle ní, růže rozhozené po cestičce, červené a růžové, okvětní plátky pomačkané a hnědnoucí, hnilobně voněly. Bolest přišla znovu a Vivian zalapala po dechu; pak si vzpomněla na jejich sousedku, paní Dawesovou, a zavolala její jméno.

Během chvilky paní Dawesová popadla Vivian zdatným rukama za ramena a zvedla ji na lavičku u dveří, ve stínu. Poslala poslíčka z obchodu, stojícího s otevřenou pusou u branky, aby upaloval pro doktora, a sama vyběhla nahoru, aby našla pana Taylora – byl to takový zvláštní mužíček, s kulatým břichem a nahoru zvednutým tupým nosem skřítky; ani trochu se nepodobal její představě malíře. Ale i tak byl moc milý. Okouzlující.

Vivian nevěděla o ničem, vnímala jen nápor bolesti, náhlý chlad prostěradel na těle, elasticitu minut a hodin, natahujících se do nekonečna, než konečně doktor pronesl: „Váš syn. Tady je váš syn.“ Pak sklopila oči a uviděla ho, poznala ho, jak na ni zamrkal vědoucíma očima starého muže.

PRVNÍ ČÁST

PRVNÍ VERZE

Píchnutí Cambridge, říjen 1958

Později si Eva pomyslí: *Kdyby nebylo toho rezavého hřebíku, Jim a já bychom se nikdy nesetkali.*

Ta myšlenka se jí vkradla na mysl a zformulovala se tam se silou, která jí skoro vyrazila dech. Tiše ležela, pozorovala, jak se kolem závěsů prodírá dovnitř světlo, uvažovala nad přesným úhlem předního kola na rozježděném trávníku; samotný hřebík, starý a zohýbaný; malý psík, čenichající na krajnici, nevnímající zvuk zvonku a brzdění. Strhla řídítka, aby se mu vyhnula, a její přední kolo narazilo na rezavý hřebík. Jak snadné – jak mnohem *pravděpodobnější* – by bylo pro všechny tyhle věci, aby se nestaly?

Ale to všechno bude později, kdy se její život před Jimem už bude zdát němý, zbavený barev, jako by to sotva byl nějaký život. Teď, ve chvíli nárazu, se ozval jen slabý trhavý zvuk a tiché zasyčení vypouštěného vzduchu.

„Krucí,“ vyhrkla Eva. Tiskla nohy na pedály, ale přední kolo poskakovalo jako nervózní kůň. Zastavila, sestoupila, poklekla, aby stanovila diagnózu. Psík zkroušeně okouněl opodál, skoro omluvně štěknul, a pak se odšoural někam za

svým páníčkem – který teď už byl o pěkný kus dál, mizející postava v béžovém trenčkotu.

A pořád tu byl ten hřebík, vražený nad trhlinou, nejmíň pět centimetrů dlouhý. Eva stiskla části roztrženého pláště a vzduch se s hvízdnutím vyvalil ven. Duše byla skoro prázdná: bude muset odvést kolo zpátky na kolej, a už teď se opozdila na konzultaci. Profesor Farley si bude myslet, že nenapsala esej na *Čtyři roční období*, i když ve skutečnosti kvůli nim nespala dvě noci – teď měla esej úhledně sepsanou v tašce, celých pět stran, když nepočítala poznámky. Byla na ni docela pyšná, těšila se, jak ji přečte nahlas, koutkem oka bude sledovat starého Farleye, jak se naklání dopředu a mne si obočí, jako to dělá vždycky, když ho něco opravdu zaujme. „*Scheiße*,“ zasyčela Eva; pro tak vážnou situaci se zdála vhodná jen němčina.

„Jste v pořádku?“

Pořád ještě klečela, kolo opřené o sebe. Prohlížela hřebík, přemýšlela, jestli by nenatropila víc zla než dobrého, kdyby ho vytáhla. Nevzhlédla.

„V pořádku, děkuju. Jen jsem píchla.“

Kolemjdoucí, ať to byl kdokoli, mlčel. Předpokládala, že odešel, ale pak se na trávě objevil stín – silueta muže bez klobouku, sahajícího do kapsy saka – a posouval se k ní. „Dovolte mi, abych vám pomohl. Mám sadu na zalepení.“

Teď zvedla hlavu. Slunce se nořilo za řadu stromů – zbývala pár týdnů do podzimního trimestru a dny už se začínají krátit – měl světlo za sebou, obličej temný. Jeho stín, teď spojený s okopanými hnědými botami, byl obrovitý, dlouhý, i když byl muž průměrně vysoký. Světle hnědé vlasy potřebovaly ostříhat, ve volné ruce nesl brožovanou knížku. Eva

rozeznala titul na hřbetě, *Konec civilizace*, a najednou si vzpomněla na jedno odpoledne – zimní neděle, její matka v kuchyni pekla vanilkové rohlíčky, z hudebního pokoje se nesl zvuk otcových houslí –, kdy se naprosto ztratila v Huxleyho podivné, děsivé vizi budoucnosti.

Opatrně položila kolo na bok a zvedla se. „To je od vás moc laskavé, ale obávám se, že naprosto netuším, jak to používat. Kolo mi vždycky opravuje syn vrátného.“

Mluvila lehkým tónem, ale muž se zamračil, štrachal v druhé kapse. „Bojím se, že jsem mluvil moc rychle. Vůbec netuším, kam jsem to dal. Moc se omlouvám. Obvykle tu sadu nosím s sebou.“

„I když nevyrážíte na kole?“

„Ano.“ Byl to spíš chlapec než muž, přibližně v jejím věku, student; kolem krku mu volně visela univerzitní šála – černé a žluté pruhy jako vosy. Chlapci z města nemluvíli jako on a docela určitě s sebou nenosili knížky jako *Konec civilizace*. „Být připraven a tohle všechno. A taky obvykle jsem. Na jízdu na kole, chci říct.“

Usmál se a Eva si všimla, že jeho oči jsou hodně tmavě modré, skoro fialové, a orámované řasami delšími, než měla ona. U ženy by se tomu efektu říkalo krása. U muže to bylo trochu rozčilující; bylo pro ni obtížné se mu do očí dívat.

„Takže vy jste Němka?“

„Ne.“ Odpověděla příliš ostře; rozpačitě uhnul pohledem.

„Aha. Promiňte. Slyšel jsem vás zaklít. *Scheiße*.“

„Vy mluvíte německy?“

„Vlastně ne. Ale umím říct *hovno* v deseti jazycích.“

Eva se zasmála; neměla mu tak odseknout. „Mojí rodiče jsou Rakušani.“

„Ach so.“

„Tak přece mluvíte německy!“

„Nein, *mein Liebling*. Jenom trochu.“

Podíval se jí do očí a Evě se srdce sevřelo zvláštním pocitem, že se už někdy setkali, i když jeho jméno si nevybavovala.

„Studujete angličtinu? Kdo vám zadal Huxleyho? Nenašlo mě, že by někoho z nás nechali číst něco modernějšího než Toma Jonese.“

Podíval se na knížku a zavrtěl hlavou. „Ale ne – Huxleyho čtu jenom pro zábavu. Studuju práva. Ale přesto nám dovolují číst romány, víte.“

Usmála se. „Samozřejmě.“ Takže na katedře angličtiny ho vidět nemohla; možná se setkali někde na večírku. David znal tolik lidí – jak se jmenoval ten přítel jeho Penelopy, se kterým tančila na plesu k ukončení semestru, než začala chodit s Geraldem? Měl zářivé modré oči, ale docela určitě ne jako tyhle. „Připadáte mi povědomý. Setkali jsme se někdy?“

Muž se na ni znovu zadíval s hlavou nakloněnou ke straně. Byl bledý, hodně anglický typ, nos pokrytý sprškou pih. Vsadila by se, že se objeví s prvními slunečními paprsky a že je nesnáší, že proklíná svou jemnou severskou pleť.

„Nevím,“ pronesl pak. „Mám pocit, že ano, ale jsem si jistý, že bych si pamatoval vaše jméno.“

„Jmenuje se Eva. Edelsteinová.“

„Tak.“ Znovu se usmál. „To si určitě budu pamatovat. Já jsem Jim Taylor. Druhý rok, Clare. Vy jste na Newnhamu?“

Přikývla. „Druhý rok. A nejspíš budu mít pořádný průšvih, když zmeškám konzultace, a to jenom proto, že tu nějaký idiot nechal válet hřebík.“

„Taky bych měl být na konzultaci. Ale abych byl upřímný, uvažoval jsem o tom, že tam nepůjdu.“

Eva se na něj pátravě zahleděla – neměla moc v oblíbených studenty – většinou chlapce a chlapce s nejdražším vzděláním – kteří se na své vzdělání dívali s lenivým, samolibým pohrdáním. Nemyslela si, že je jedním z nich. „Máte něco takového ve zvyku?“

Pokrčil rameny. „Vlastně ne. Necítil jsem se dobře. Ale najednou se cítím o moc líp.“

Chvíli mlčeli, oba si uvědomovali, že by se měli nějak pohnout k odchodu, ale nechtělo se jim do toho. Po cestičce kolem spěšně prošla dívka v námořnicky modrém vlněném kabátě, hodila po nich rychlým pohledem. Pak poznala Evu a podívala se na ně znovu. Byla to ta Girtonovic holka, ta co hrála Emilii, když David hrál v ADC Jaga.

Nespouštěla z Davida oči: to by viděl i slepý. Ale Eva teď nechtěla o Davidovi přemýšlet.

„No,“ vzdychla nakonec, „nejspíš bych se radši měla vrátit. Zjistit, jestli by mi chlapec vrátného mohl to kolo spravit.“

„Nebo byste mohla dovolit mně, abych vám ho spravil. Jsme mnohem blíž ke Clare než k Newnhamu. Najdu tu lepicí sadu, opravím to a pak mi můžete dovolit, abych vás vzal na drink.“

Dívala se na něj a pak ji napadlo, s jistotou, kterou by nejspíš nedokázala vysvětlit – ani by se o to nechtěla pokoušet –, že tohle je ta chvíle: chvíle, po níž už nic nebude úplně stejné. Mohla by – měla – říct ne, otočit se, vést kolo po pozdně odpoledních ulicích k vratům koleje, požádat červenajícího se syna vrátného o pomoc a nabídnout mu za to čtyři šilinky. Ale to nebylo to, co udělala. Místo toho obrátila

kolo opačným směrem a vykročila vedle tohoto chlapce, toho Jima, jejich dvojitý stín se jim vlnil u podpatků bot, splýval a překrýval se na vysoké trávě.

DRUHÁ VERZE

Pierrot Cambridge, říjen 1958

V šatně řekla Davidovi: „Málem jsem na kole přejela psa.“

David na ni zašilhal v zrcadle, nanášel si na obličej tlustou vrstvu bílé tělky.

„Kdy?“

„Cestou k Farleymu.“ Divné, že si na to teď vzpomněla. Bylo to znepokojivé: malý bílý psík na kraji cesty neuskočil, když se blížila, ale poskakoval směrem k ní, mával pahýlem ocásku. Chystala se strhnout řídítka, ale v poslední chvíli – sotva pár centimetrů od předního kola – pes s polekaným zakňučením najednou uskočil.

Eva otřeseně zastavila; někdo křikl: „Povídám – co kdybyste se koukala, kam jedete, co?“ Otočila se a spatřila muže v béžovém trenčkotu, stál o pár metrů dál a zlostně na ni upíral pohled.

„Omlouvám se,“ odpověděla, i když by nejraději zaječela: *Měl byste toho zatraceného psa mít na vodítku.*

„Jste v pořádku?“ Z opačného směru se blížil jiný muž; spíš chlapec asi v jejím věku, přes tvídové sako mu povlávaly cípy kolejni šály.

„Úplně v pořádku, děkuju,“ odpověděla upjatě. Jejich pohledy se ve chvíli, kdy sesedala z kola, krátce setkaly – ty jeho byly neobvykle tmavě modré, orámované dlouhými, dívčími řasami – a na vteřinku si byla jistá, že ho zná, tak jistá, že otevřela ústa, aby ho pozdravila. Ale potom o tom stejně rychle zapochybovala, neřekla nic, šlápla do pedálů a jela dál. Jakmile dorazila k profesorovi Farleyemu a začala číst svou esej ke *Čtyřem ročním obdobím*, všechno se jí to vykouřilo z hlavy.

„Ach, Evo,“ vzdychl David. „Ty se dostáváš do těch nejabsurdnějších situací.“

„Já?“ Zamračila se, cítila vzdálenost mezi jeho verzí její osoby – chaotická, roztomiloučce roztržitá – a její vlastní. „To nebyla moje chyba. Ten pitomý pes utíkal přímo na mě.“

Ale on neposlouchal; upřeně se díval na svůj odraz, roztrátil si líčidlo dolů na krk. Působilo to zároveň klaunsky i melancholicky, vypadal jako jeden z francouzských pierotů.

„Tady,“ poznamenala, „jsi kousek vynechal.“ Naklonila se k němu a přejela mu dlaní po bradě.

„Nech toho,“ vyjel ostře. Ucukla.

„Katzi.“ Gerald Smith stál ve dveřích, oblečený podobně jako David v dlouhé bílé říze, obličej nerovnoměrně pomazaný bílou. „Zahříváčka. Ach, ahoj, Evo. Mohla bys zajít pro Pen? Bloumá někde před vchodem.“

Kývla na něj. K Davidovi ještě poznamenala: „Tak se uvidíme potom. Zlom vaz.“

Obrátila se k odchodu, ale chytil ji za paži a přitáhl blíž k sobě. „Promiň,“ zašeptal. „To jsou nervy.“

„Já vím. Nebuď nervózní. Budeš skvělý.“

A je skvělý, jako vždycky, pomyslela si Eva s úlevou o půl hodiny později. Seděla v hledišti a držela svou přítelkyni

Penelope za ruku. Prvních několik scén byly napjaté, sotva dokázaly sledovat jeviště, spíš se dívaly po divácích, odhadovaly jejich reakce, v duchu si přeříkávaly věty, které tolikrát zkoušely.

David jako Oidipus měl dlouhou řeč, asi patnáct minut. Trvalo mu celé věky, než se ji naučil. Včera večer po zkoušce s ním Eva seděla až do půlnoci v šatně, pilovala ji s ním pořád dokola, i když svou esej měla hotovou jen z poloviny a musela zůstat celou noc vzhůru, aby ji dopsala. Dnes večer ji sotva dokázala poslouchat, ale Davidův hlas byl jasný, nechvěl se. Pozorovala dva muže v předních řadách, jak se uchváceně naklánějí dopředu.

Později se sešli v baru a popíjeli zteplalé bílé víno. Eva a Penelope – vysoká, pěkně tvarovaná, s rudě nalíčenými rty; její první slova k Evě, zašeptaná přes naleštěný stůl při imatrikulační večeři, zněla: „Nic o tobě nevím, ale *zabíjela* bych pro cígo,“ – stály se Susan Fletecherovou, kterou nedávno opustil režisér, Harry Janus, kvůli herečce starší než ona, se kterou se seznámil v Londýně.

„Je jí pětadvacet,“ vykládala Susan. Byla křehká a trochu uslzená, sledovala Harryho přivřenýma očima. „Prohlédla jsem si její fotky ve *Spotlight* – v knihovně to odebírají, víš? Je naprosto *úžasná*. Jak té bych mohla konkurovat?“

Eva s Penelope si vyměnily diskrétní pohledy; jejich loajalita samozřejmě patřila Susan, ale nemohly si pomoci, zdálo se jim, že je to prostě děvče, které miluje taková dramata.

„Tak jí nekonkuruj,“ odpověděla Eva. „Odstup ze hry. Najdi si někoho jiného.“

Susan zamrkala. „Tobě se to snadno řekne. David je do tebe blázen.“

Eva sledovala Susanin pohled přes místnost k místu, kde si David povídal s nějakým starším mužem ve vestě a s kloboukem na hlavě – nebyl to student a neměl ten zaprášený vzhled učitele; možná nějaký londýnský agent. Díval se na Davida jako muž, který čekal, že najde halíř a našel novotou vonící bankovku. A proč ne? David je teď zpátky v civilu, má skvěle naaranžovaný límec sportovního saka, obličej čistě otřený: je vysoký, zářící, úžasný.

Po celý Evin první rok jméno „David Katz“ poletovalo chodbami a společenskými místnostmi na Newnhamu, obvykle pronášené vzrušeným šepotem. *Je na King's, víš. Je to celý Rock Hudson. Vzal Helen Johnsonovou na koktejl.* Když se konečně setkali – Eva hrála Hermii a on Lysandera, krátké setkání s jevištěm, které potvrdilo její podezření, že z ní nikdy nebude herečka – věděla, že ji sleduje, čeká na její obvyklé začervenání, koketní smích. Ale ona se nesmála; jí připadal jako do sebe zahleděný frajírek. A přesto jako by si toho David nevšímal; v hospodě u Orla po čtené zkoušce se jí vyptával na její rodinu a její život se zájmem, který jí postupně začal připadat upřímný. „Chceš se stát spisovatelkou?“ ptal se. „To je ale úžasné.“ Citoval celé scény z *Hancockovy půlhodinky* s nadpřirozenou přesností, až si nemohla pomoci a rozesmála se. O několik dní později se jí po zkoušce zeptal, jestli by ji mohl pozvat na drink, a Eva pod náhlým náporem vzrušení souhlasila.

To se stalo před šesti měsíci, o velikonočním trimestru. Nebyla si jistá, jestli jejich vztah přežije léto – David strávil měsíc u své rodiny v Los Angeles (jeho otec byl Američan a měl nějaké úchvatné spojení s Hollywoodem), ona se dva týdny motala kolem vykopávek poblíž Harrogate (nuda

k smrti, ale v dlouhých šerých hodinách mezi večerí a ukládáním k spánku měla čas na psaní). Ale často jí z Ameriky psal, dokonce i telefonoval; a když se pak vrátil, přijel do Highgate na čaj, okouznil její rodiče nad perníkem a vzal ji zaplavat si do Ponds.

Eva zjišťovala, že na Davidu Katzovi je toho mnohem víc, než si na začátku připouštěla. Líbila se jí jeho inteligence, jeho kulturní znalosti: vzal ji na *Kuřecí polévku s ječmenem* do Royal Court – hra jí připadala hodně výjimečná – zdálo se, že David se zná snad se všemi. Jejich podobná minulost všechno usnadňovala: rodina jeho otce emigrovala z Polska do Spojených států, rodina jeho matky z Německa do Londýna, teď bydleli ve velkém edvardiánském domě v Hampsteadu, jen kousek pěšky přes vřesoviště od domu jejích rodičů.

A pak, když měla být Eva opravdu upřímná, tu byl jeho vzhled. Sama nebyla ani trochu marnivá: po matce zdědila zájem o styl – dobře střížený kabátek, vkusně zařízený pokoj – ale od dětství ji učili, že si má cenit intelektuální rozvoj nad fyzickou krásu. A přesto Eva zjišťovala, že ji opravdu těší, jak se většina očí stočí k Davidovi, když vejde do místnosti; to, jak jeho přítomnost na večírku najednou celý večer prosvítí, dodá mu vzrušení. Do podzimního trimestru z nich byl pár – a dokonce obdivovaný, aspoň v Davidově okruhu začínajících herců, dramatiků a režisérů – a Evu uchvátil jeho šarm a sebedůvěra, flirtování jeho přátel, jejich žertíky a jejich absolutní víra, že úspěch je jejich, stačí po něm jen vztáhnout ruku.

Možná takhle láska přichází vždycky, zapsala si do deníku; *v tomhle skoro nepostřehnutelném posunu od známosti k intimitě*. Eva neměla naprosto žádné zkušenosti. Předtím

měla jen jednoho chlapce, Benjaminu Schwartz. Seznámila se s ním na tanečním večírku v Highgate Boys' School; byl plachý, se sovím pohledem a neotřesitelným přesvědčením, že jednoho dne najde lék na rakovinu. Nikdy se nepokusil o nic jiného než políbit ji, vzít za ruku, často v jeho společnosti cítila, jak se v ní zvedá nuda jako potlačované zívnutí. David nikdy nebyl nudný. Byl samá akce a energie, ve filmově jasných barvách.

Teď přes bar v ADC zachytil její pohled, usmál se a rty nehlasně naznačil: *Promiň.*

Susan si toho všimla a vzdychla: „Vidíš?“

Eva upila víno, užívala si nedovoleného rozechvění z toho, že byla vybraná, že má tak sladkou, vytouženou věc na dosah ruky.

Když poprvé přišla do Davidova pokoje v King's (byl horký červený den, ten večer měli naposledy hrát *Sen noci svatojánské*), postavil ji před zrcadlo nad umyvadlem, naaranžoval ji jako manekýnu. Pak se postavil za ni a upravil jí vlasy tak, aby jí spadaly v prstýncích na holá ramena v lehkých bavlněných šatech.

„Vidíš, jak krásní jsme?“ pronesl.

Když se Eva dívala na jejich odraz jeho očima, najednou cítila, že je krásná, a tak prostě odpověděla. „Ano.“

TŘETÍ VERZE

Pád Cambridge, říjen 1958

Viděl její pád z dálky: pomalu, rozvážně, jako by to byla série momentek. Malý bílý psík – teriér – očichával rozježděnou krajnici, zvedl hlavu, aby vyčítavě štěknul po svém majiteli, muži v béžovém trenčkotu, kráčejícímu o hodný kus vepředu. Dívka přijížděla na kole – šlapala příliš rychle, prameny tmavých vlasů jí poletovaly kolem obličeje. Zaslechl její hlas, vznesl se i nad drnění zvonku: „Uhni, slyšíš, chlapče?“ Ale psík, stržený nějakým novým zdrojem psí fascinace, sice kousek popoběhl, jenže přímo do zužující se trajektorie jejího předního kola.

Dívka strhla řídítka; kolo, mířící teď do vysoké trávy, poskakovalo a drncalo. Spadla stranou, těžce dopadla na zem, levá noha se zkroutila do nepřírozeného úhlu. Jim, který byl od nehody teď už jen pár metrů, zaslechl, jak zaklela. „*Scheiße*.“

Teriér chvilku čekal, nejistě zavrtěl ocáskem a pak se rozběhl za svým pánem.

„Povídám – jste v pořádku?“

Dívka nevzhledla. Teď už byl blízko, viděl, že je malá, štíhlá, asi v jeho věku. Obličej jí zakrývaly vlasy.

„Nejsem si jistá.“

Hlas měla udýchaný, úsečný: šok, samozřejmě. Jim sešel z cestičky a popošel blíž k ní. „Kotník? Chtěla byste ho zkusit zatížit?“

Teď jí viděl do obličeje; hubený jako ona celá, s úzkou bradou, hnědýma očima, rychlýma, hodnotícíma. Pleť měla tmavší než on, slabě opálenou: odhadoval by ji na Italku nebo Španělku, nikdy na Němku. Kývla a trochu sebou škubla, když se zvedla. Hlavou mu sahala sotva k ramenům. Nebyla přímo krásná – ale nějak mu byla povědomá. Znamá. I když ji určitě neznal. Aspoň doposud ne.

„Takže není zlomený.“

Kývla. „Nic jsem si nezlomila. Trochu to bolí. Ale soudím, že to přežiju.“

Jim se na ni zkusil usmát, ale úsměv mu neoplatila. „To tedy byl pád. Narazila jste na něco?“

„Nevím.“ Na tváři měla šmouhu od bláta; přistihl se, že musí bojovat s náhlou touhou ji setřít. „Nejspíš ano. Obvykle jsem dost opatrná, víte. Ten pes běžel přímo proti mně.“

Podíval se na kolo ležící pohozené na zemi; pár centimetrů od zadní pneumatiky zahlédl velký šedý kámen vyčuhující z trávy. „Tady je viník. Nejspíš jste na něj narazila. Mám se na to podívat? Mám sadu na zalepení.“ Přehodil si brožovanou knížku, kterou si vzal s sebou – *Paní Dallowayová*, našel ji na matčině nočním stolku, když se balil na podzimní trimestr a zeptal se, jestli si ji může půjčit, napadlo ho, že mu to možná pomůže nahlédnout do stavu její mysli, – do druhé ruky a sáhl do kapsy saka.

„To je od vás moc laskavé, ale vážně, jsem si jistá, že dokážu...“

„To je to nejmenší, co můžu udělat. Nemůžu uvěřit, že se majitel toho psa ani neohlédl. To není moc kavalírské, co?“

Jim polkl, zahanbený tím náznakem, že jeho reakce samozřejmě byla. On sotva mohl být považovaný za hrdinu této chvíle: sada na lepení v kapse nebyla. Zaštrachal v druhé. A pak si vzpomněl: Veronika. Když se svlékal ráno v jejím pokoji – nepočkali v chodbě ani tak dlouho, aby si sundal sako – obsah kapes vyskládal na její noční stolek. Později popadl peněženku, klíče a pár volných mincí. Sada tam nejspíš pořád je, leží mezi jejími parfémy, jejími náhrdelníky a prsteny.

„Bojím se, že jsem mluvil moc rychle. Vůbec netuším, kam jsem to dal. Moc se omlouvám. Obvykle tu sadu nosím s sebou.“

„I když nevyrážíte na kole?“

„Ano. Být připraven a tohle všechno. A taky obvykle jsem. Na jízdu na kole, chci říct.“

Chvíli mlčeli. Zvedla levou nohu a lehce zakroužila kotníkem. Ten pohyb byl plynulý, elegantní: tanečnice cvičící u tyče.

„Bolí to?“ Překvapilo ho, jak opravdu to chce vědět.

„Trochu ano.“

„Možná byste měla zajít k doktorovi.“

Zavrtěla hlavou. „Jsem si jistá, že pytlík s ledem a trocha ginu budou stačit.“

Díval se na ni, nebyl si jistý, jak to myslí. Usmála se.

„Takže vy jste Němka?“

„Ne.“

Nečekal takovou příkrost, uhnul pohledem. „Aha. Promiňte. Slyšel jsem vás zaklít. *Scheiße*.“

„Vy mluvíte německy?“

„Vlastně ne. Ale umím říct *hovno* v deseti jazycích.“

Zasmála se a odhalila dvě řady zářivě bílých zubů. Možná až příliš zdravých na to, že by měla vyrůstat na pivu a kyselem zelí. „Moji rodiče jsou Rakušani.“

„*Ach so.*“

„Tak přece mluvíte německy!“

„*Nein, mein Liebling.* Jenom trochu.“

Když se díval na její tvář, napadlo Jima, jak rád by ji namaloval. Představoval si to s neobvyklou živostí: ona je uvelebená na sedátku v okenním výklenku, čte knihu, světlo jí prosvěcuje vlasy, on skicuje, pokoj je bílý a tichý až na škrábání uhlu po papíře.

„Taky studujete angličtinu?“

Její otázka ho vrátila do současnosti. Doktor Dawson ve svých prostorách v Old Court, jeho tři partneři u konzultací s prázdnými, masitými obličejí a úhledně sčesanými vlasy, bezmyšlenkovitě čmárající „cíle a přiměřenost trestního práva“. Už tak jde pozdě, ale bylo mu to jedno.

Sklopil oči ke knize, kterou držel. „Právo, obávám se.“

„Aha. Neznám moc mužů, kteří by četli Virginii Woolfovu pro zábavu.“

Zasmál se. „Předvádím se s ní. Zjistil jsem, že prolamuje ledy s krásnými studentkami angličtiny. ‚Paní Dallowayovou člověk prostě miluje, vidíte?‘ je naprosto skvělý úvod.“

Zasmála se s ním, znovu se na ni zadíval, tentokrát déle. Její oči ve skutečnosti nebyly hnědé: kolem duhovky byly skoro černé, ke krajům spíš šedé. Vzpomněl si na přesně takový odstín na jednom otcově obraze: žena – Sonia, jak teď věděl, a to byl důvod, proč matka ten obraz nechtěla mít pověšený na zdi – rýsující se proti záplavě anglického nebe.

„Takže ano?“ zeptal se.

„Ano co?“

„Milujete *Paní Dallowayovou*?“

„Ach, naprosto.“ Krátké ticho. Pak: „Připadáte mi povědomý. Napadlo mě, že jsem vás viděla na přednášce.“

„Pokud jste se nevplížila na některou z fascinujících Watsonových přednášek o římském právu, tak ne. Jak se jmenujete?“

„Jmenuju se Eva. Edelsteinová.“

„Tak.“ Jméno operní pěvkyně, baleríny, ne téhle dívenky, jejíž tvář, jak Jim věděl, později nakreslí, rozmaže obrysy: hladké úhly jejích lícních kostí, šmouhy stínů pod očima. „To si určitě budu pamatovat. Já jsem Jim Taylor. Druhý rok, Clare. Řekl bych, že vy jste... na Newnhamu. Mám pravdu?“

„Přesně tak. Taky druhý rok. A nejspíš budu mít pořádný průšvih, když zmeškám konzultace o Eliotovi. A to mám esej napsanou.“

„Tak to je dvojitá smůla. Ale jsem si jistý, že za těchto okolností vás omluví.“

Dívala se na něj s hlavou nakloněnou ke straně; nebyl si jistý, jestli jí připadá zajímavý, nebo divný. Možná se jen diví, proč je pořád ještě tady. „Taky bych měl být na konzultaci,“ poznamenal. „Ale abych byl upřímný, uvažoval jsem o tom, že tam nepůjdu.“

„Máte něco takového ve zvyku?“ Ten náznak přisnosti byl zase zpátky; chtěl jí vysvětlit, že není jeden z *těch* mužů, těch, kteří zanedbávají studium z lenosti či letargie, nebo z nějakého zděděného pocitu oprávněnosti. Chtěl jí povědět, jaký to je pocit, být postrčen do směru, který není tak docela jeho volba. Ale to samozřejmě nemohl a tak pronesl jen: „Vlastně

ne. Necítil jsem se dobře. Ale najednou se cítím o moc líp.“

Chvilí se zdálo, že už není co jiného říct. Jim viděl, jak se to stane: ona zvedne svoje kolo, otočí se k odchodu, pomalu se vydá zpátky ke koleji. Byl jako omámený, nedokázal přijít na nic, čím by ji tu zdržel. Ale ještě neodcházela: dívala se někam za něj, na cestičku. Sledoval její pohled a uviděl dívku v námořnický modrém vlněném kabátě, jak na ně zírá, pak spěchala dál.

„Někdo, koho znáte?“ zeptal se.

„Trochu.“ Něco se v ní změnilo, cítil to. Něco se uzavřelo. „Měla bych už jít. Mám se pak s někým setkat.“

Muž; samozřejmě, že to bude nějaký muž. Pomalu v něm stoupala panika, nenechá ji, nesmí ji nechat odejít. Natáhl ruku a dotkl se její paže. „Nechodte. Pojdte se mnou. Kousek odsud je jedna hospoda. Mají tam spoustu ledu i ginu.“

Nechal ruku položenou na hrubé bavlně jejího kabátku. Neshodila ji, jen se na něj znovu podívala těma ostražitýma očima. Byl si jistý, že odpoví ne a půjde pryč. Ale pak odpověděla: „Tak dobře. Proč ne?“

Jim přikývl, předstíral nenucenost, kterou necítil. Myslel na hospodu na Barton Road; dojede tam na tom zatraceném kole sám, když bude muset. Klekl si a prohlédl si ho; žádné viditelné poškození ale nenašel, jen zužující se škrábanec na předním blatníku. „To nevypadá moc zle,“ prohodil. „Vezmu vám to kolo, jestli chcete.“

Eva zavrtěla hlavou. „Díky, ale zvládnou to sama.“

A pak vykročili společně, pryč od zavedeného rytmu svých odpolední do sílicích stínů večera, k šerému, nejistému místu, kde vykročí jednou cestou a tu druhou minou.

PRVNÍ VERZE

Děšť Cambridge, listopad 1958

Děšť se spustil naprosto nečekaně krátce po čtvrté. Mraky se hromadily nad stropním oknem, aniž by si jich všiml, měnily barvu na břidlicově šedou, téměř fialovou na spodních stranách. Dešťové kapky těžce dopadaly na sklo a v místnosti se nepřírozeně zešeřilo.

Jim stál u malířského stojanu, odložil paletu na zem a rychle prošel pokojem a rozsvěcel lampy. Ale k ničemu to nebylo: v umělém světle se barvy zdály mělké, neinspirující; vrstva byla místy příliš silná, tahy štětcem příliš zřetelné. Jeho otec nikdy nemaloval v noci; vstával časně, vyšel do svého ateliéru v podkroví, aby co nejvíc využil ráno. „Denní světlo nikdy nelže, synu,“ říkával. Někdy si matka polohlasem zamumlala, ale dost nahlas na to, aby to Jim slyšel: „Na rozdíl od *některých* lidí tady.“

Odložil paletu do umyvadla, otřel štětce do hadru a zastrčil je do sklenice od džemu, v níž byl terpentýn. Cákance vodnaté barvy pošpinily smalt umyvadla, jeho uklízečka si bude zítra zase stěžovat: „Úklid takového nepořádku jsme si nedomluvili, nebo ano?“ bude vrčet a obracet oči k nebi. Ale byla tolerantnější než paní Haroldová, ta žena, co měl

minulý rok. Ve třetím týdnu jeho prvního trimestru nakráčela k hlavnímu správci, aby si stěžovala, a netrvalo dlouho a Jim byl předvolán před studijního vedoucího.

„Mohl byste být trochu ohleduplnější, Taylore?“ napomínal ho doktor Dawson unaveně. „Tohle není zrovna umělecká škola.“ Oba ale věděli, že z toho snadno vyvázne. Dawsonova žena byla malířka, a když Jim v tajném hlasování v druhém roce získal tyhle obrovské podkrovní prostory s šikmými stropy a širokým nezastíněným stropním oknem, nemohl si pomoci, pořád přemýšlel o tom, jestli ta potřebná uspořádání nezařídil sám starý profesor.

Když ale přišlo na Jimovu akademickou práci, Dawsonova tolerance začínala ochabovat; tenhle trimestr se opozdil s odevzdáním všech esejí a ani jedna z nich si nezískala vyšší ocenění než 2:2. „Měli bychom se zamyslet, pane Taylore,“ pronesl profesor minulý týden, když si k sobě Jima zavolal, „jestli opravdu chcete zůstat tady.“ Pak se na Jima významně zadíval přes brýle s černými obroučkami a dodal: „Tak chcete?“

Samozřejmě že chci, pomyslel si Jim teď. Jen ne z toho důvodu, z jakého byste chtěl vy. Vy i moje matka.

Lehce přešel prstem přes plátno, aby zjistil, jestli už barva zaschla: Eva brzy přijde a předtím musí obraz zakrýt. Řekne, že je to proto, že ještě není hotový, ale ve skutečnosti už skoro je. Zatímco měl dnes nastudovat svěřenectví pudy a spoluvlastnictví, pracoval na blocích stínů, zvýrazňujících obrysy její tváře. Maloval ji, jak sedí na židli u jeho stolu a čte (trik, jak proměnit dlouhé doby sezení v něco oboustranně prospěšného), dlouhé vlasy jí ve volných prstýncích padají kolem ramen. Jakmile naskicoval obrysy, uvědomil si, že

přivádí k životu vizi, kterou si představoval od jejich prvního setkání v Backs.

Malba byla suchá; Jim přehodil přes plátno staré prostěradlo. Bylo čtvrt na pět. Opozдила se už o tři čtvrtě hodiny, venku pořád ještě lilo, déšť vytrvale bubnoval na střešní okno. Uvědomil si bodnutí strachu; třeba uklouzla na mokré ulici; nebo nějaký řidič, oslepený lijákem, narazil do jejího kola a ona teď leží pokroucená a promočená někde na chodníku. Věděl, že je to iracionální, ale takhle to teď bylo – od té doby, co před čtyřmi týdny vstoupili jeden druhému do života se stejnou lehkostí, s jakou starí přátelé navazují nit známé konverzace. Radost narušovaná strachem: strachem, že ji ztratí, strachem, že nebude stačit.

Hned toho večera, kdy se seznámili, mu Eva pověděla o svém příteli Davidu Katzovi, potom, co jí opravil píchlou pneumatiku, vytáhl svoje kolo a pak s ní zajel do té hospody na Granchester Road, kterou znal. S Katzem se seznámila před šesti měsíci, když oba hráli ve *Snu noci svatojánské* (Katz už měl jako herec dost velkou reputaci, Jim znal jeho jméno). Svěřila mu, že do toho nedala celé srdce, a další den mu oznámila, že s Katzem skončila. Udělala by to hned, ale ten večer měl premiéru nové hry, *Krále Oidipa*. Zmeškala představení a zdálo se jí nehezské, aby zhoršovala tu urážku tím, že by mu pověděla, proč.

Jim s Evou seděli v rohovém boxu v zadní místnosti hospody, hospodský zvoněním upozorňoval na poslední objednávky. Uplynulo přesně šest hodin od chvíle, kdy se seznámili, a jedna hodina a deset minut od chvíle, kdy se poprvé políbili. Když domluvila, Jim kývl a políbil ji znovu. Neřekl, že už přišel na to, proč je mu Katzovo jméno povědomé: že je

to kamarád dávného Jimova spolužáka Harryho Januse, který teď studuje angličtinu na John's. Jim se s Katzem jednou setkal na večírku, a okamžitě k němu pojal nechuť, z důvodů, které nedokázal tak docela popsát. Ale od té chvíle – dokonce když Katzův profesionální úspěch byl takový, že selhání v čemkoliv se zdálo nepředstavitelné – cítil Jim ke svému sokovi určitý soucit; vágní šlechetnost vítěze. Ať Katz skončí s čímkoli, Jim bude pořád ještě mít větší výhru.

Tady v hospodě Jim musel připustit, že je ještě někdo, koho bude muset zklamat. Eva se neptala na její jméno a on věděl, že kdyby se zeptala, pak by měl problémy si ho vybatvit. Chudák Veronika: vážně mohla znamenat jen tak málo? A přece to tak bylo: následujícího dne Jim navrhl, aby se sešli na kávu v baru na Market Square; pověděl jí, že je konec, ani nepočkal, až dopije šálek. Veronika se tiše rozplakala – slzy jí rozmazaly make-up, po tvářích se jí řinula černá stružka řasenky. Hloubka jejího citu Jima překvapila – byl přesvědčený, že ji nijak nezaváděl nesprávným směrem, ani ona jeho – a nevyvolala v něm nic víc, než slabý, zdvořilý pocit zahanbení. Podal jí kapesník, popřál všechno dobré a odešel. Cestou zpátky na kolej žasl nad tím, jak se mohl chovat tak necitlivě. Ale jeho nepříjemné pocity rychle vystřídaly jiné, šťastnější myšlenky – Eviny tmavě hnědé oči, dívající se do jeho; tlak jejích rtů, když se líbali. Jim už si na Veroniku sotva vzpomněl.

Eva to s Katzem skončila o pár dnů později. Následující pátek odjela sama do Londýna na oslavu narozenin své matky; byla by ráda, kdyby Jim jel s ní, ale její rodiče se seznámili s Katzem v létě, a nechtěla je příliš krátce po tom zaskočit zprávou o novém vztahu. Později toho dne Jim neměl co dělat, šel ven a najednou zjistil, že jde kolem divadla ADC.

Koupil si lístek na večerní představení *Krále Oidipa*.

I pod vrstvami bílého líčidla byl David Katz respekt vzbuzující sok: vysoký, charizmatický, s uvolněnou, sebejistou chůzí, u níž i Jim musel uznat, že je atraktivní. A Katz byl stejně jako Eva žid. I když by to Jim nikdy nepřiznal – byl jen formální protestant, pokřtěný jen na naléhání jeho babičky, neměl žádný pocit společné historie, ztráty – cítil se víc než jen trochu zastrašený.

Později se vytratil z divadla, vrátil se na kolej a rázoval po pokoji, jako posedlý tím, co na něm Eva vidí, co by jí mohl nabídnout, co by Katz nemohl překonat. A pak přišel Sweeting, zaklepal na dveře a oznámil mu, že pár jich vyrazí do JCR, tak co kdyby tady přestal bloumat a šel se s nimi opít?

Děšť se změnil v liják, venku bylo kluzko a tvořily se kaluže, a Jimovy myšlenky kroužily a nabíraly na rychlosti: Katz se sešel s Evou, získal ji zpátky, leželi spolu v jeho pokoji, tiskli se k sobě. Sáhl po saku, bral schody po dvou: zkontroloval díru v živém plotě – jejich díru – pro případ, že by se rozhodla vyhnout se vrátnici (denní vrátný už začínal zvedat obočí nad tím, jak často Eva prochází kolem; nespravedlivě, myslel si Jim, protože rozhodně nebyla jediná z newnhamských děvčat, která by trávila podstatnou část svého času mimo kolej). V přízemí se málem srazil se Sweetingem, který vcházel dovnitř, zatímco on se hnál ven.

„Dávej pozor, Taylore,“ upozornil ho Sweeting, ale Jim se nezastavil, ani si nevšímal deště, který mu připlácnul vlasy k hlavě a kapal mu za volný límec košile. Zastavil se u živého plotu a zašeptal její jméno. Pak ho vyslovil znovu, hlasitěji. Tentokrát uslyšel její odpověď: „Jsem tady.“

Prolezla dírou, mokré větve se jí otíraly o obličej, tahaly ji

za kabát. Pokoušela se je rozhrnout, aby snadněji prolezla, ale tuhé větvičky nepovolovaly, rychle se vracely a poškrábaly jí ruce, když se před ním napřímila. Promáčená, umazaná od bláta, lapající po dechu, omlouvající se, zasekla se, klábosila ještě s někým po přednáškách, nemohla se utrhnout – málem se rozplakal úlevou. Spolkl to nucení, věděl, že by to bylo nechlapské. Ale nemohl si pomoci, když ji bral do náruče, poznamenal: „Ach, miláčku, myslel jsem, že nepřijdeš.“

Vyklouzla z jeho objetí, ve tváři stejně přísný výraz, který si už zamiloval, déšť jí kapal ze špičky nosu na zem: „Hlu-páčku. Nebuď směšný. Jak bych kdy mohla chtít být jinde než tady?“

DRUHÁ VERZE

Matka Cambridge, listopad 1958

„Musíš jít?“ zeptala se.

Jim, který se oblékal v pološeru jejího pokoje, se obrátil, aby se na Veroniku podíval. Překulila se na bok; dva kopečky jejích ňader se tiskly k sobě, pevné, bledé jako porcelán pod fialovým kombiné. „Obávám se, že opravdu musím. Musím stihnout vlak v jedenáct.“

„Tvoje matka,“ poznamenala. Dívala se, jak si natahuje ponožky. „Jaká je?“

„To přece nechceš vědět,“ odpověděl, myslel tím: *Nechci ti to říkat*. A opravdu, jakémukoli spojení mezi Veronikou a svou matkou se musel vyhnout; dělilo je sotva deset let, skutečnost, která, kdykoli se nad ní zamyslel, ho děsila, a ji musela děsit ještě víc.

Nejspíš to vycítila, takže dál nenaléhala, ale šla za ním v hedvábném županu až dolů, nabídla mu, že mu uvaří kávu. Ráno bylo matné a zatažené, hrozilo deštěm. V mdlém našedlém světle mu zbytky včerejšího večera – sklenky od vína, na její pořád ještě šmouha po růžové rtěnce; špinavé talíře ve dřezu – připadaly neuvěřitelně odporné. Odmítl kávu, rychle ji políbil na rty, neodpověděl, když se ho zeptala, kdy

se zase uvidí.

„Bill se vrátí příští týden, nezapomeň,“ dodala tiše, když otevíral dveře. „Nemáme už moc času.“

Dveře se za Jimem pevně zavřely. Popadl svoje kolo v průchodu vedle domu. Záclony ve vedlejší domě se pohnuly, když vedl kolo na ulici, ale neobtěžoval se ohlédnout. V tomhle všem byl nějaký podivný pocit neskutečnosti – jako by to nebyl doopravdy on, kdo nasedá na kolo a odjíždí po černém asfaltu z téhle ničím pozoruhodné předměstské ulice, nechává za sebou svou milenkou (z nedostatku lepšího slova): ženu o dvanáct let starší, s manželem u obchodního loďstva. *Určitě*, říkal si, zatímco zahýbal na Mill Road a vplouval do setrvalého proudu dopravy valící se z centra k nádraží, *to všechno byla jen její práce?* Veronika si ho našla v jednom ze zaprášených koutů univerzitní knihovny (studovala večerní kurz starověkých kultur); Veronika se ho zeptala, jestli by s ní nešel na skleničku. Udělala to už dřív, samozřejmě, a udělá to zase. To neznámá, že se na tom podílel proti své vůli – ani zdaleka ne – ale pořád víc si uvědomoval, že ji sotva zná, a že mu moc nezáleží na tom, aby ji poznal líp; že to, co mu kdysi připadalo vzrušující a nedovolené, v sobě teď neslo ubíjející nádech kliše. *Tohle prostě musí přestat*, myslel si. *Zítřka jí to řeknu.*

Když se tak rozhodl, cítil se o něco líp, když zastavoval před nádražím a opíral kolo u volné části zdi. Vlak v jedenáct z King's Cross měl zpoždění. Posadil se do kavárny, upíjel špatnou kávu a jedl rolku, dokud se skřípěním brzd nedorazil jeho vlak. Chvíli mu trvalo, než se zvednul, dopil zbytek kávy. Z nádražní haly už slyšel matčin hlas, křehký a příliš hlasitý. „Jamesi! Jamesi, drahoušku! Máma je tady!

Kde jsi?“

Vivian byla zase jednou v manické fázi: věděl to, už když předevcírem volala k vrátnému, vykládala mu, že ho v sobotu přijede navštívit, není to snad rozkošné překvapení? Nebylo k ničemu upozorňovat ji, že je skoro konec semestru a že bude během dvou týdnů doma a má spoustu práce, kterou musí dokončit, než bude doktor Dawson vůbec ochotný uvážít možnost, že by mu dovolil se příští rok vrátit. Tedy pokud by se Jim rozhodl, že se chce vrátit.

„Ano, to je příjemné překvapení, mami,“ odpověděl poslušně. Opakoval jí to samé i teď, když ji našel venku u stanoviště taxíků, kde pořád ještě volala jeho jméno. Na sobě měla jasně modrý vlněný kostým, růžovou šálu, klobouk ozdobený umělými červenými růžemi. Když ji objal, zdála se mu droboučká: obával se, že pokaždé, když ji vidí, je zase o něco křehčí, jako by se pomalounku vypařovala přímo před jeho očima. Tak mu kdysi popisovala deprese – byl ještě dost malý, bylo mu devět nebo deset, bylo to ještě předtím, než zemřel otec – seděl vedle ní na posteli, závěsy byly zatažené. „Je to pocit,“ líčila mu, „jako bych mizela, kousek po kousku, a ke všemu je mi to jedno.“

Kolo nechal na nádraží, nabídl se, že zaplatí za taxík do města, ale nechtěla o tom slyšet. „Projdeme se,“ navrhla. „Je tak krásný den.“ Nebylo krásně – byli sotva v půlce Mill Road, když jim na ramena dopadly první dešťové kapky – ale matka rychle mluvila. Příval slov. Její vlak vyjel včera z Bristolu – „Seznámila jsem se s *tak milou* ženou, Jime. Dala jsem jí naše číslo. Vážně si myslím, že by se z nás mohly stát skvělé *přítelkyně*.“ Jeho teta Frances, se kterou strávila večer v Crouch End – „Upekla *kuře*, Jamesi, celé *kuře*. Všechny děti

tam byly – takové roztomilé bytůstky – a pak jsme měli trifle, prostě proto, že ví, že je to můj oblíbený dezert.“

Jim na oběd zamluvil stůl v University Arms. Vivian řekla, že by radši jedla v kampusu – „abych si uměla doopravdy představit, jaké to pro tebe je, Jime“ – ale když ji naposledy vzal do menzy, došla ke stolu profesorů a polekala jednoho z nich tím, že s ním zapředla hovor. Trvalo mu – váženému přednášejícímu – skoro půl hodiny, než se jí vymanil. Pro Jima to bylo, jako by byl zase ve škole – jako by zahlédl Vivian, mávající na něj od brány, v zeleném kabátě a s červeným kloboukem na hlavě; cákance zářivých barev mezi nevýrazným opeřením ostatních matek. Chlapci kolem něj civěli, šťouchali do sebe, šeptali si.

Po obědě se prošli městem ke Clare College, přešli most z obrovských kvádrů medově zbarveného kamene a obešli zahrady. Přestalo pršet, ale obloha byla pořád ještě jako olovo. I její nálada byla skleslejší. U okrasného jezírka se zastavila, otočila se k němu a zeptala se: „Brzy budeš doma, vid’? Jsem v tom bytě strašlivě osamělá, když jsem tam tak sama.“

Polkl. Pouhá zmínka o tom místě na něj působila jako těžký chomout kolem krku. „Budu doma za dva týdny, mami. Semestr skoro končí. Nepamatuješ si to?“

„Aha, ano. Samozřejmě.“ Kývla a stiskla rty. Po obědě si znovu nanesla rtěnku – červenou, nejspíš aby ladila s květinami na klobouku, ale strašlivě se tloukla s šálou – ale moc se jí to nepovedlo, vyšla z toho spíš rozmazaná čmáranice. „Můj syn právník. Chytrý, moc chytrý právník. Vůbec se nepodobáš svému otci. Netušíš, jaká úleva to pro mě je, miláčku.“

Chomout ještě ztěžkl. Jim pocítil náhlou, nezvladatelnou

touhu křičet – povědět matce, že to tu nemůže vydržet, že odejde. Zeptat se jí, proč na něj tolik naléhala, aby se přihlásil do Cambridge, místo aby šel na uměleckou školu: přece musí vědět, že malování je to jediné, s čím byl kdy doopravdy šťastný. Ale nekřičel. Jen tiše odpověděl: „Vlastně jsem, mami, přemýšlel o tom, že se sem příští rok nevrátím. Vážně si nemyslím, že bych...“

Vivian si zakryla obličej rukama, ale věděl, že pláče. Zaseptala: „Nedělej to, Jime. Prosím, nedělej to. Nedokážu to snést.“

Už nic neříkal. Zavedl ji do svého pokoje na Memorial Court, aby si mohla opláchnout obličej a znovu nanést make-up. Předchozí nadšení bylo pryč; padala dolů do hlubin vlny a on se cítil starý, známá směs podráždění a bezmoci, touha pomoci zkalená vědomím, že není žádná cesta, jak by se k ní mohl dostat.

Tentokrát trval na taxíku. Dovedl ji do kupé ve vlaku v pět hodin, otálel u okna, uvažoval, jestli by neměl nastoupit, jet s ní ke své tetě, ujistit se, že tam bezpečně došla. Jednou, vloni, ve stavu, který se hodně podobal tomuhle, usnula v prázdném kupé hned za Potters Bar, a ostraha ji našla dávno potom, co všichni cestující vystoupili a vlak stál na odstavné koleji ve Finsbury Park.

Ale nejel. Stál na nástupišti, zbytečně mával matčině obličejí – oči zavřené, hlava opřená o opěrku sedadla – dokud vlak nezmizel z dohledu a jemu nezbývalo nic, než vyzvednout kolo a jet zpátky do města.

TŘETÍ VERZE

Katedrála Cambridge & Ely, prosinec 1958

Poslední sobotu v semestru se probudili časně v Jimově pokoji na koleji, proklouzli nepovšimnutí dírou v živém plotě a autobusem odjeli do Ely.

Ploty ozařovalo slabé, vodnaté slunce, tak nízko na obloze, že se zdálo, jako by se dotýkalo obzoru. Vítr foukal od východu. Bylo to ve městě – cítili to již týdny, přitahovali si šály těsněji ke krku, probouzeli se s dechem srážejícím se do obláčků páry v mrznoucím vzduchu – ale tady venku nebyly žádné domy, které by brzdily vítr a zimu, jen akry ztvrdlé půdy a nízké, pokroucené stromy.

„Kdy budeš balit?“ zeptal se. Měli odjet zítra; Jim poledním vlakem – cestu přerušil na jednu noc v domě tety Frances v Crouch Endu; Eva po obědě v Morris Minoru jejích rodičů, její bratr Anton bude sedět, unavený a podrážděný, vedle ní na zadním sedadle.

„Nejspíš ráno. Nebudu potřebovat víc než hodinu či dvě. Co ty?“

„Taky tak.“ Vzal ji za ruku. Jeho dlaň byla studená, drsná, ukazováček mozolnatý od tvrdé práce se štětci, nehty lemované půlměsíčky zaschlé barvy. Včera v noci jí konečně uká-

zal její portrét; s velkým gestem kouzelníka sejmul plátno, kterým ho zakrýval, i když si uvědomovala jeho nervozitu. Nepřiznala, že už se podívala před několika dny, když byl dole v koupelně; že zůstala zírat na svůj obraz. Tady byla, vyvedená ve vrstvách barev, v rychlých, štíhlých tazích jeho štětce: přesně ona, ale zároveň i nějak povznesená, jiná. Byl to týden, co byla u doktora. Nemohla vystát pohled na obraz, vidět takovou poctu a neříct nic. A přesto, co by mohla říct?

Mlčela i teď, když se dívala na táhnoucí se prázdnotu mokřin. Vepředu v autobusu plakalo dítě, ten zvuk byl hluboký a hrdelní, jeho matka se ho pokoušela utiшит.

„Je to víc než dva měsíce,“ oznámil jí doktor, upíral na ni významný pohled. „Možná dokonce tři. Musíte to začít řešit, slečno Edelsteinová. Vy a váš...“

Nechal tu odmlku viset ve vzduchu a Eva ji nedoplnila. Přemýšlela jen o Jimovi a o tom, že ho zná jen šest krátkých týdnů.

Jestli si Jim všiml toho ticha, neřekl nic. I on mlčel, byl bledý, oči se šmouhami únavy. Eva věděla, že se na odjezd netěší, že se mu nechce zpátky do bristolského bytu, který nepovažuje za domov – jen za pronajaté místnosti, v nichž bydlí jeho matka Vivian. Domov, jak jí pověděl, pro něj byl sussexský dům, kde se narodil: drsný šedý kámen a přední zahrada plná růží. Jeho otec maloval v podkroví; jeho matka mu seděla modelem nebo mu míchala barvy, ve staré spižárně dole vyplachovala lahvičky terpentýnem. Tam také Vivian byla, vyprávěl jí, když jeho otec stál nad schody a tiskl si ruce na hrudník, i když pak spadl: vyběhla ze spiže a našla ho zkrouceného a polámaného na spodním schodu. Jim byl ve škole. Vyzvedla ho jeho teta Patsy a odvezla ho zpátky do

domu, který už nebyl domovem: byl to dům plný policistů a sousedů, chystajících hrnky čaje, a jeho matky, která křičela, křičela, dokud nedorazili doktoři, a pak všechno umlklo.

V Ely se autobus houpavě zastavil před poštou. „Všichni ven,“ křikl průvodčí, a tak se, pořád ještě svírající ruku toho druhého, zařadili za ostatní cestující: za ženu s děťátkem, teď spícím; postarší pár, vážný muž s placatou čepicí a buclatá žena s laskavým výrazem. Zachytila Evin pohled, když sestupovali ze schodů. „Mladá láska, co?“ poznamenala. „Užijte si oba krásný den.“

Eva jí poděkovala a přivinula se blíž k Jimovi. Chlad je štípal do tváří.

„Podíváme se na katedrálu, co říkáš?“ navrhl. „Viděl jsem tady vloni koncert Právnícké společnosti, a prohlédl jsem si to tam přitom. Je to krásné.“

Přikývla: cokoliv Jim chtěl, cokoliv, kdy bude blízko u něj, jen když to odvrátí tu nevyhnutelnou chvíli, kdy mu bude muset povědět, co je zač a co musí udělat.

Vykročili, choulili se do šál, zamířili k tyčícím se věžím: byly dvě, hranaté jako věže hradu, jejich stěny byly zjizvené, flekaté, odrážely zimní světlo. Najednou se Jim zastavil a otočil se k ní, obličej mu červenal. „Nevadí ti to, že ne? Jít dovnitř? Nepřemýšlel jsem o tom.“

Usmála se. „Samozřejmě, že mi to nevadí. Pokud to nevadí Bohu.“

Ze všeho nejdřív na ni zapůsobil ten prostor: obrovské sloupy vypínající se k rozloze daleké klenby. Pod jejich nohama se rozkládala mozaika leštěných dlaždic – „Labyrint,“ poznamenal Jim, „s Bohem uprostřed.“ – a před nimi pod obrovskými panely barevného skla stála zlatá zástěna a pod

ní oltář, pokrytý jemným bílým plátnem. Pomalu prošli hlavní lodí, zastavovali se, aby vzhlíželi k dalšímu nádhernému stropu, žebrované panely byly vymalované červeně, zeleně a zlatě. V jejich středu svítila zašpičatělá hvězda, připomínala Evě tu, která byla vyšitá na matčině šabatovém ubrusu – i když ta měla šest cípů, a tahle (v duchu je počítala) osm.

„Oktagon.“ Jim skoro šeptal. Eva sledovala rychlé, zaujaté pohyby jeho obličeje a milovala ho; láska k němu ji naplňovala, přemáhala ji natolik, že sotva mohla dýchat.

Jak ho dokážu opustit? pomyslela si. A přece musela; když ležela beze spánku ve svém pokoji na koleji, celá budova v noci skřípala a šepotala, dovolila si doufat: představovala si, jak mu to poví, bude se dívat, jak se jeho výraz mění, a pak se to rozhodne samo. *Na tom nezáleží*, řekne – ten imaginární Jim – a přitáhne si ji blíž. *Na ničem nezáleží, Evo, pokud jsme spolu.* Byl to jen sen, ale věděla, že by to mohla být skutečnost, že tenhle Jim stojí přímo před ní, dívá se k vzdálenému stropu (jak ráda by natáhla ruku a vzala do dlaně jeho bradu, přitáhla si jeho obličej, aby ji políbil), že by to opravdu mohl říct. A proto – jak se nad město vkrádalo ráno a kolej začínala pomalu ožívat – se znovu a znovu rozhodovala, že mu nedá tu možnost, nedovolí muži, kterého miluje, s jeho talentem, jeho velkými plány – muži, který už teď nese břemeno nemoci své matky – aby uvízl v pasti něčeho, na čem se nepodílel. Otec dítěte jiného muže: Jim by řekl, že to může udělat, a dělal by to dobře; ale ona mu nedovolí, aby se tak obětoval.

Před několika dny seděla Eva večer na své posteli v Newnhamu s Penelope, položila si jí hlavu na rameno, ale ani její nejmilejší přítelkyně se ji nepokoušela přimět ke změně ná-

zoru.

„A co když tě David odmítne?“ zeptala se Pen. „Co uděláme potom?“

Jak vděčná jí Eva byla za to množné číslo! „Nemůže odmítnout, Pen. A jestli ano – no tak dobře, Najdu si nějakou cestu.“

„My najdeme cestu,“ opravila ji Pen a Eva dovolila tomu slibu vytrvat, i když věděla, že ta tíha bude na ní – na ní a na Davidovi – a nikdo jiný ji z ní nesejme. Ani Penelope, ani její rodiče. Věřila, že Miriam i Jakob ji pochopí – jak by ne, vzhledem k jejich vlastní minulosti? –ale přesto nedokázala snést představu návratu do svého starého pokoje v Highgate, představu, že by ukončila studia, těhotná a sama.

Do deníku si zapsala: *Zvolila jsem si Jima a nedokážu snést představu, že ho opustím. Ale to rozhodnutí už není jenom na mně.*

Teď, v katedrále, Jim pořád ještě mluvil. „Postavili ji mnohem větší potom, co se jedné noci původní opěrné pilíře zhroutily. Mysleli si, že došlo k zemětřesení. Musel to být způsob, jak si dokázali, že katastrofa je neporazí.“

Eva přikývla. Nevěděla, jak odpovědět, jak vyjádřit pocity, které se v ní zvedaly: láska, ano, ale se smutkem – nejen kvůli bolesti z rozchodu, ale kvůli lidem, které ztratili. Jeho otec, ležící na dolním schodu. Její babička a dědeček z obou stran, a všechny její tety a strýcové a bratřenci a sestřenice, nacpaní do vlaků, žízňiví a pomrkvající, kteří nevěděli nic o tom, kam jedou – jen tušili, báli se, ale přesto si uchovávali naději. Musela tam být naděje, určitě, až do té poslední chvíle, kdy věděli, že nemůžou udělat vůbec nic.

Jako by Jim vycítil, na co myslí, stiskl jí ruku. „Pojď, za-

pálíme svíčku.“

Kousek od vchodu stál stojan, v šeru na něm plály tucty svíček. Další ležely pod stojanem. Eva vytáhla z peněženky hrst mincí a naházela je do kasičky, vzala si svíčky za obě babičky i dědečky a pak je zapálila, jednu po druhé je zasadila do kovových podstavců. Jim si vzal jen jednu za svého otce Lewise, a pak stáli a dívali se, jak se knoty rozsvěcují, hrubou rukou malíře svíral její dlaň. Ráda by se rozplakala, ale slzy nestačily k vyjádření všeho, co to znamenalo: být tady s ním, vzpomínat, doufat, když zítra odjede.

V refektáři snědli řídkou zeleninovou polévku a pak se pomalu loudali městem. Slunce bledlo, vítr je tahal za vlasy; teplo autobusu bylo jako požehnání. Uvnitř si Eva zula střevíce a snažila se ohřát si mrznoucí chodidla na radiátoru pod sedadlem. Nechtěla usnout, ale brzy jí začala klepat hlava, opřela si ji o sedadlo a Jim ji podepřel ramenem. V Cambridge ji něžně budil: „Jsme tady, Evo. Prospala jsi celou cestu.“

Až potom, až když vystupovali, Eva Jimovi pověděla, že je jí líto: nemůže s ním strávit večer, musí něco udělat. Jim protestoval: vždyť se neuvidí celé čtyři týdny. Eva odpověděla, že ví. Je jí to vážně moc líto. Pak se k němu naklonila, políbila ho, otočila se a pospíchala pryč, i když na ni Jim volal, ale dokázala jen zvedat těžké nohy.

Nezastavila se, dokud nedorazila na King's Parade. Vysoké věže brány vrhaly dlouhé, hranaté stíny na dláždění. Eva se opřela o sloup lampy, nevšímala si zvědavých pohledů mužů v černých talárech, spěchajících kolem. Už byl skoro čas na návrat do koleje. Zmešká večeri v Newnhamu, ale bylo jí to jedno. Nedokázala si představit, že by mohla mít

ještě někdy hlad.

Vrátný se ani neobtěžoval nějak skrývat svůj nesouhlas. „Je čas večere, slečno. Pan Katz půjde jíst.“

„Prosím,“ opakovala znovu. „Je opravdu velmi důležité, abych se s ním teď viděla.“

„Evo, co se děje?“ zašeptal David o několik minut později. „Za chvíli začne večerní shromáždění.“

Pak se na ni pozorněji podíval a jeho výraz změkkl. Myslela na to, jak se tvářil, když mu oznámila, že je mezi nimi konec, jak vypadal naprosto zhrouceně. *Ale já jsem si tě vybrala*, pronesl, a ona neměla, co by mu odpověděla, jen: *Je mi to líto*. Shodil talár, složil si ho přes ruku. „Tak dobře. Pojď. Dáme si něco u Orla.“

Později, když domluvili, když všechno naplánovali, se Eva vrátila do svého pokoje v Newnhamu a napsala dopis. Z přístěnku vytáhla kolo, dojela tmavými ulicemi ke Clare College a požádala jiného vrátného – tenhle byl starší, laskavější, usmíval se u televize, když vešla, a pak se na ni obrátil se stejným úsměvem – aby dal dopis do přihrádky Jima Taylora.

A pak pospíchala pryč, nechtěla se ani ohlédnout, aby ho nezahledla. Nechtěla se ohlížet za ničím, co mohlo být.

PRVNÍ VERZE

Doma Londýn, srpen 1960

Toho večera, kdy se Eva s Jimem vrátili z líbánek, podávali Jakob a Miriam Edelsteinovi na zahradě drinky.

Byl to jeden z nejpříjemnějších letních anglických večerů: terasu ještě zahřívaly poslední paprsky slunce, poklidný vzduch pronikavě voněl po zimolezu a vlhké hlíně. Jim usrkával whisky se sodou, byl pořád ještě ospalý a hlavu měl lehkou a – příjemně – otupělou; ruku lehce položenou na Evině paži. Usmívala se, byla opálená. Zdálo se mu, že její kůže stále zrcadlí teplo ostrova; nabílenou verandu, na níž snídali jogurt s melounem; přístav, kde v podvečer seděli se sklenkami retsiny.

„Musíme vás zase někdy poslat do Řecka,“ poznamenala Miriam. „Vypadáte oba *báječně*.“

Seděla po Evině levici, štíhlé nohy měla pod letními šaty holé. Nebylo pochyb, že jde o matku a dceru: obě drobné a čiperné jako ptáčci – i hlas měly podobný, hluboký a melodický, jen v tom Miriamině stále nepatrně zaznívaly drsné hrany rakouského přízvuku. Při zpěvu – když otěhotněla, studovala právě na vídeňské konzervatoři – zněl kupodivu o dobrou oktávu výš: jasný soprán, čistý a ryzí jako obna-

žená kost.

Anton byl po otci: oba byli vysocí, měli dlouhé končetiny, pohybovali se pomalu a rozvázně. Bylo mu devatenáct, nalil si sklenku whisky, aby sestře a švagrovi připil – a právě ji pozvedal k Jimově sklenici. „Vítejte doma.“

Doma, pomyslel si Jim. *My tu také bydlíme*. Tak tomu totiž bylo, alespoň prozatím: Edelsteinovi vyklidili malý byt – ložnici, obývací pokoj s kuchyňským koutem a maličkou koupelnu – který zabíral horní poschodí jejich rozlehlého, elegantního domu. Až do loňského roku, kdy zemřel, jej obýval Herr Fischler, vzdálený Jakobův bratranec z Vídně. Potom se z něj stalo skladiště krabic s knihami, jež se už v domě, který stejně jako jeho majitelé nade vše jiné žil hudbou a četbou, jinam nevešly. Každou místnost lemovaly police s knihami, a obývacímu pokoji, pro změnu plnému not, vévodilo koncertní křídlo, na němž Anton neochotně a nepřítli často cvičil stupnice. (I Eva u piana jako malá sedávala, ukázalo se však, že je tak nesmírně nenadaná, že rodina uznala, že jde o ztracený případ.) Nad mahagonovým zábradlím visely sépiové portréty blíže neurčených Edelsteinů, s naškrobenými límcí, bez úsměvu. Vzácnost těchto fotografií spíše než v kvalitě spočívala v obtížné cestě, kterou urazily do Londýna, po válce je sem poslal laskavý katolický přítel, jemuž ty zbývající poklady po Křišťálové noci Jakobův otec svěřil.

Eva – jeho *žena*; jak nově a nádherně to slovo znělo – Jima vzala za ruku. Nejprve, když jim Jakob navrhl, aby se do prázdného bytu nastěhovali – seděli tehdy v University Arms u oběda a slavili zároveň jejich zasnuby a Eviny jedenadvacáté narozeniny – Jim pochyboval. On sám si představoval

vlastní bydlení, místo, kde by se mohli zavřít před zbytkem světa. V září měl nastoupit na Sladeovu akademii krásných umění: s Evinou podporou se konečně rozhodl zanechat studia práv. Jela s ním do Bristolu, aby novinu oznámili jeho matce, a ta trochu plakala; Eva ale nalila čaj a rychle, chytře Vivian rozptýlila hovorem o jiných věcech, a Jim si tak dovolil uvěřit, že tíže matčina zklamání by se koneckonců dala nějak unést. Následovalo několik týdnů nejistoty, kdy Jim nevěděl, zda mu ministerstvo práce znovu dovolí odložit tu zatracenou vojenskou službu; ten samý týden, kdy skládal poslední zkoušku, k jeho velké úlevě konečně přišel dopis se sdělením, že má od ní navždy pokoj.

Eva si mezitím zajela do Londýna na pohovor k práci pro *Daily Courier*. „Budu dělat vlastně jenom takového poskoka v redakci ženské rubriky,“ oznámila, když se vrátila. „Ani zdaleka nic oslnivého.“ Jim ale moc dobře věděl, co pro ni ta práce znamená. Když tu nabídku dostala – bylo to jen pár dní poté, co jemu přišel dopis z ministerstva – vylezli spolu oknem Jimova pokoje v Old Court a pak stáli u zábradlí a dívali se přes hladce zastřižený pás trávníku, jak se po řece líně šinou loďky, a popíjeli přímo z lahve lepkavé portské (Jim je předcházející semestr vyhrál ve školní malířské soutěži).

„Na budoucnost,“ pronesl Jim, a Eva se zasmála a políbila ho. Jejich budoucnost jako by se před nimi rozprostírala do dále – jejich svatba, jeho malování, její psaní, ta nádherná skutečnost, že bude každý večer usínat s Evou vedle sebe – a při tom pocítil tak opravdový, tak nesmírný příval štěstí, že musel pevně sevřít kamenné zábradlí, aby se uklidnil. A pak jeden z vrátných, který s buřinkou na hlavě právě přecházel

přes trávník pod nimi, vzhlédl a uviděl je – „Vy tam nahoře, okamžitě dolů“ – a oni, ruku v ruce, mu zamávali: mladí, nedotknutelní, svobodní.

V Jimových představách o budoucnosti se bydlení s Edelsteinovými nevyskytovalo: pomýšlel na byt poblíž parku Hampstead Heath – o letních prázdninách tam chodívali na procházky – s širokým arkýřovým oknem, do něhož by si postavil malířský stojan, a malým pokojíkem, kde by Eva mohla psát. Jenže Eva byla pragmatičtější. Jen s Jimovým nepatrným stipendiem z akademie a tou almužnou, kterou měla dostávat v *Daily Courieru* – alespoň pro začátek – by byli skoro na mizině. „Radši být chudí a v teple u maminky a tatínka,“ odpověděla, „než být chudí a třást se v nějakém vlhkém sklepním bytě, ne?“

Jim se usmál. „To zní vlastně docela lákavě. Museli bychom se k sobě tisknout, aby nám nebyla zima.“ Eva mu úsměv oplatila a pohladila ho po tváři; věděl ale, že už je rozhodnuto.

A tak jako tak, pomyslel si Jim teď, když se rozhlížel po rodině své ženy, *mám štěstí*. Edelsteinovi jej přivítali uvolněně, s nenucenou velkorysostí. Jakob, první houslista Londýnského symfonického orchestru, byl jemný, téměř až plachý muž mírného vystupování. Když se poprvé setkali, Jim několikrát zaznamenal, jak si jej Jakob trochu zkoumavě prohlíží – předpokládal, že se ho tak snaží odhadnout – a protože ten samý výraz už pak nikdy v jeho tváři nespatriřil, mohl se domnívat, že se Jakob rozhodl v jeho prospěch. Anton na svatbě s potěšením zjistil, že Jimův bratranec Toby s ním chodil ve škole do ročníku – byl stejně jako on prefektem a navíc obdivovaným členem první fotbalové jede-

náctky. A Miriam Jima okamžitě přijala přívětivě. Pokud byli s Jakobem zklamaní, že se Eva vdala za muže jiného vyznání, dobře to skrývali. Zdálo se, že s plánem těch dvou vzít se na radnici jsou naprosto spokojeni (Eva oděná v bílém hedvábí, s kytičkou modrých anemonek; v sále v přízemí hrála jazzová kapela); ani na chvíli neměl Jim pocit, že by viděli raději, kdyby se jejich dcera vdávala v synagoze.

Nedlouho po zasnubách – stále ještě v závratí z toho, že ji požádal o ruku a ona řekla ano – jí Jim jednou brzy ráno, když si šeptem povídali, navrhl, že by mohl konvertovat; mínil to vážně, Eva se ale tiše rozesmála a řekla mu, ať ho něco takového ani nenapadne. „Maminka s tatínkem jsou nad takové věci povznesení,“ řekla mu, schoulená jako teplý uzlíček v ohbí jeho paže. „Nad takové rozdělování lidí. Viděli, k čemu to může vést.“

V osm hodin bylo pořád ještě teplo; nebe nad Highgate protínaly růžové pásy červánků a na obzoru visel bledý kotouč vycházejícího měsíce. Rozhodli se, že se najedí venku – „Byla by škoda zůstat trčet v té staré, dusné jídelně,“ prohlásila Miriam – a Jim pomohl nosit ven sklenice, příbory a svíčky. Miriam donesla tácy se studenými plátky kuřecího, sledi v koprové marinádě (ty měl obzvláště rád Jakob), bramborovým salátem a velkými rajčaty v domácím panenském olivovém oleji, který Eva přivezla z Řecka. Jakob jim nalil víno, a jak jedli a pili, Jima zaplavila omamná směsice tepla a únavy a nádherná blízkost Evy, jeho ženy, té, která mu dala přednost přede všemi ostatními, s níž většinu z předchozích dvou týdnů strávil v těsném objetí s propletenými údy a jejíž teplotou, slanou chutí ještě pořád cítil na jazyku.

„Oběma vám přišla nějaká pošta,“ poznamenala Miriam.

„Nechala jsem vám ji v bytě na krbové římse. Všimli jste si jí?“

Eva zavrtěla hlavou. „Ještě ne, mami. Šli jsme rovnou spát. Přečteme si ji později.“

Miriam se obrátila k Jimovi. „Je tam jeden dopis s bristolskou známkou. Od tvé matky?“

Jim přikývl a uhnul očima. Jen pár týdnů před svatbou musela Vivian znovu do nemocnice, a to už jej ani Eva nedokázala přesvědčit, že to nemá nic společného s jeho rozhodnutím zanechat studia práv. Naposledy matku viděl těsně po závěrečných zkouškách. Z Cambridge se vydal rovnou k Edelsteinovým, kde se nastěhoval do bytu v poschodí, zatímco Eva pořád ještě spávala ve svém dětském pokoji. Jedné slunečné soboty si od Edelsteinových vypůjčil jejich Morris Minor a zajel do Bristolu do nemocnice. Vivian seděla sama u okna s výhledem do vysokého houští. Opakoval její jméno, pořád dokola, ona se ale ani neobrátila.

Jakob vycítil Jimovy rozpaky a odpověděl za něj. „Můžou si je přečíst později, Miriam. Ať se nejdřív trochu rozkoukají, co říkáš?“ Muž se ženou se na sebe podívali a Miriam rychle přikývla a otřela si ubrouskem rty.

„Tak kdy že to začínáš na Sladeu, Jime? Těšíš se?“

Když spolu později leželi v bytě v posteli, Eva mu zašeptala do ucha: „Pojedme tvou matku navštívit, Jime, o víkendu. Můžeme s sebou vzít svatební fotografie. Aby jí připadalo, že tam byla s námi.“

„Ano, to bychom možná mohli,“ odpověděl a přitáhl si ji blíž. Upadl do hlubokého, tvrdého spánku a zdálo se mu, že je znovu v nočním vlaku, který se řítí Itálií, za pootevřeným oknem ubíhají temná pole a matka spí ve vedlejším kupé.

Hlavu má zvrácenou dozadu a opřenou o opěradlo a on se na ni dívá přes skleněnou přepážku, přes níž na ni nemůže, ani nechce, dosáhnout.

DRUHÁ VERZE

Šater

Londýn, srpen 1960

Eva Maria Edelsteinová a David Abraham Katz se vzali jedné neděle v Ústřední synagoze na Hallamově ulici, následná recepce se konala v hotelu Savoy.

Nevěsta na sobě měla dlouhé šaty s nabíranou sukní, bez ramínek, jež za značně vysokou cenu koupila její tchyně Judith Katzová u Selfridge; v rukou nesla kytici růžových čajových růží se šaterem. Všichni hosté ji později obdivovali, jak jí to slušelo – po pravdě ovšem nespustili oči z ženicha. Tak hezký na něj byl pohled, světle šedý oblek mu tak dobře padl, tak perfektní měl účes. „Skoro bych svého synovce nepoznala,“ vykládala na recepci každému, kdo byl ochoten poslouchat, jedna z jeho tet. „Jako bych viděla samotného Rocka Hudsona.“

Byl to parný den: tatáž teta v synagoze během obřadního pití vína upadla do mdlob, což vedlo ke krátkému, úzkostnému přerušení ceremoniálu; byla však znovu hbitě vzkříšena levandulovým kapesníčkem, který z kabelky prozíravě poskytla její mladší sestra. Po sňatku se hosté v horkém ovzduší seřadili na schodech s hrstmi růžového a bílého papíru. Novomanželé vyšli ven do světla, mrkali a mhouřili oči, smáli se, jak jim konfety přistávaly ve vlasech, na víčkách,

na ramenou, a fotografova spoušť cvakala a cvakala.

V Savoji se pilo, tančilo a podávalo se množství vybraného jídla. Anton Edelstein a jeho spolužák Ian Liebnitz vypili moc punče a potají zvraceli do ozdobné vázy. Po proslovech zazpívala Miriam Edelsteinová píseň od Schuberta, Jakob ji doprovázel na klavír. Judith Katzová to osobně považovala za trochu přehnané; navenek se však zdvořile usmívala, tleskala a dávala si pozor, aby na sobě žádný nesouhlas nedala znát; poté se oslava přesunula na parket k tanci hora, při němž Evu a Davida na stříbrných židlích vyzvedli vysoko do vzduchu a každý z novomanželů při tom svíral v ruce jeden cíp bílého hedvábného kapesníku.

A pak, až příliš brzy, přišel čas, aby se nevěsta s ženichem odebrali spát. Svatební noc měli strávit nahoře v jednom z nejluxusnějších hotelových apartmánů (šlo o další dar od Judith a Abrahama Katzových, vedle svatební cesty: druhého dne měli Eva s Davidem hned zrána nasednout na vlak do Los Angeles). Následovaly polibky, objetí; slzely tety i dvě družičky: nejlepší přítelkyně nevěsty Penelope (zčervenala a v těsném saténovém živůtku celá nesvá) a ženichova sestřenice Deborah (tmavá, trochu povýšeně působící kráska, jež, jak si pozorní mohli povšimnout, u chupy dvakrát zívla). A pak už nic, jen čalouněné ticho výtahu, dvě propletené ruce, a pod zásnubními diamanty prostý, blyštivý kroužek – nevěstin nový prsten.

I v apartmánu bylo ticho. Pár se na chvíli zastavil ve dveřích, hotelový poslíček za nimi nejistě přešlapoval. „Budete si ještě něco přát, pane, madam? V pokoji je jako naše pozornost přichystáno šampaňské.“

„To je velice milé,“ kývl David. „Děkuji, ale už můžete

jít.“ Chlapec poslechl, jen co je zahrnul dalšími gratulacemi a k Evě vyslal diskrétní, kradmý úsměv, jež se rozhodla ignorovat.

V apartmánu byl gramofon, štos desek. „Pustíme si nějakou hudbu, paní Katzová?“

Eva přikývla, a David vybral album od Everly Brothers, jež rozpustilo mlčení. Objal ji a tančil s ní po měkkém moderném koberci. Jak tomu často bývalo, mělo v sobě jeho vystupování něco vědomě divadelního – Eva se občas přistihla, že se cítí spíš jako jeho obecenstvo než snoubenka – dnes jí to ale nevadilo, protože byl tak krásný, a byli svoji, a David byl jediný muž, kterého kdy milovala.

Nebo si myslela, že miluje. Jednou ráno brzy poté, co ji požádal o ruku, se Eva probudila prostoupená jakýmsi zděšením: hlubokým, neodbytným pocitem, že Davida nemá ráda tak, jak by měla; nebo snad prostě milovat *neumí*. V knihovně, namísto práce na eseji o Hamletovi, si vytáhla sešit a – přikrčená nad stolem, aby ji žádná z okolo sedících dívek nezahlédla – napsala: *David je tak chytrý, tak brilantní, tak okouzluující. S ním si připadám, že dokážu cokoli, můžu kamkoli. Miluji ho, vím, že ano. A přesto se mě nějaká odporná, tvrdošíjná část mého bytí snaží přesvědčit, že náš vztah tak nějak není skutečný – že jde jen o jakousi plytkou nápodobu lásky. Myslela jsem na Platónovu jeskyni, na tu strašnou představu, že většina z nás prožije život zády ke světlu, sledováním stínů na stěně. Co když je můj život s Davidem přesně takový? Co když prostě není skutečný?*

Rychle tu myšlenku zahнала jako absurdní – jistě jen komplikovala něco, co by mělo být úplně prosté. Později, cestou na přednášku, se však zeptala Penelope, „Jak to víš,

Pen – chci říct, *opravdu* víš – že Geralda miluješ?“

„Drahoušku, prostě to vím. To je instinktivní.“ Vzala Evu za paži. „Jestli máš ale starosti kvůli Davidovi, tak je neměj. I pochybovat je normální, to víš. Určitě si pamatuješ, jaké to bylo, když jsem Geraldovi řekla ano já: byla jsem úplně ochromená, zoufale jsem chtěla zjistit, jestli jsem se rozhodla správně. Řeklas mi: ‚Každému je jasné, že vy dva jste pro sebe stvoření, Pen,‘ pamatuješ? Tak já ti to teď můžu oplatit. David Katz je úžasný muž, a miluje tě, a já vím, že spolu budete šťastní.“

Eva si dovolila nechat se uklidnit. Opravdu věřila, že ji David miluje: zvykl si jí každý pátek kupovat kytici rudých růží, jež jí zaplavily pokoj omamnou vůní. Když ji žádal o ruku (zarezervoval stůl v hotelu University Arms; poklekl před ní – bylo to samozřejmě vystoupení, a pár u vedlejšího stolu jim začal tleskat) – pronesl, že od okamžiku, kdy ji poprvé spatřil, věděl, že si ji jednou vezme za ženu. „Jsi jiná než ostatní dívky, Evo – máš své vlastní ambice, své plány. To se mi líbí. Vážím si toho. A naše rodina si tě taky zamilovala, to přece víš.“

Když jí navlékal prsten, zdálo se, že přihlíží celá restaurace. „I tvá matka?“ opáčila.

David se zasmál. „Ach, o tu se nestarej, miláčku. Za pár měsíců budeš jedinou paní Katzovou, na které záleží, *ty*.“

Paní Eva Katzová. Zkusmo si to jméno napsala do sešitu, jako by si zkoušela nový kus oblečení. S Davidem byla krásná, lehoučká, svobodná. Byla to láska? Eva opravdu neměla žádný důvod se domnívat, že ne – a tak své pochyby zahнала, přičetla je nezkušenosti, chybějícímu měřítku, s nímž by mohla své city porovnat.

V hotelovém pokoji nalil David dvě sklenky šampaň-

ského. Přesunuli se do ohromné postele se spoustou polštářků a prošívaných dek, a trochu nemotorně se milovali – oba toho už moc vypili. Potom leželi vedle sebe, třpytiví potem, potichu; David skoro okamžitě usnul, Eva však byla úplně bdělá. Oblékla si novou noční košili a župan – jednu z mála věcí, které jí vedle záplavy darů od Judith Katzové směla koupit Miriam – v přední kapse kufru úhledně sbaleného na zítřejší cestu nahmatala své cigarety, a vyšla na balkon.

Na město se teprve snášela noc a vzduch stále ještě sálal teplem končícího dne: po nábřeží se pod rozžínajícími se lampami procházely do sebe zavěšené páry; přes tmavnoucí řeku kormidlovali lodníci nákladní čluny. Bylo zvláštní pomyslet, že zítra už budou v oblacích, vysoko nad neproniknutelnými dálkami Atlantiku poletí z Londýna pryč.

Eva si zapálila. Přemýšlela o Jakobovi, o tom, jak si ji včera večer, než si šla naposledy lehnout do svého starého pokoje, vzal stranou a řekl jí německy, „Jsi si naprosto jistá, *Liebling*, že si toho muže chceš vzít?“

Odvedl ji do hudebního salonu, pokynul jí, aby se posadila vedle křídla, partitur, houslí. Nebylo to místo, kde by se vedly bezvýznamné rozhovory; z toho a ze skutečnosti, že Jakob mluvil německy, se Evě sevřel a zhoupnul žaludek.

„Proč?“ odsekla anglicky. „Nemáš Davida rád? Nemyslíš, že s něčím takovým jsi mohl přijít dřív?“

Jakob ji klidně sledoval, jeho tmavě hnědé oči se na ni upíraly s neskonalou laskavostí. Miriam vždycky říkala, že tehdy ve vlaku z Vídně ji k němu nejprve přitáhly právě jeho oči: jeho pohled a potom to, jak jí beze slov vzal kufr a odnesl ho do svého kupé, jako by to náhlé protnutí jejich životů

okamžitě automaticky přijal.

„Ne že bych ho neměl rád,“ odpověděl Jakob. „Není těžké mít ho rád, a je vidět, že mu na tobě záleží. Mám ale starost o tebe, Evo. Obávám se, že tě nikdy nebude milovat tolik jako sám sebe.“

Eva měla takovou zlost, že ani nemohla promluvit: protože Jakob s tím, aby jí řekl, co opravdu cítí, otálel tak dlouho, a protože určitým způsobem nechal promluvit strach, který jí samotné dalo tolik práce potlačit. Během posledních pár měsíců, kdy se rýsovaly jejich plány do budoucna, měla nepříjemný pocit, že jsou podřízeny spíše Davidovým potřebám než těm jejím. Za měsíc měl nastoupit na Královskou akademii dramatických umění a měli se spolu stěhovat do domu jeho rodičů v Hampsteadu: Eva navrhla, aby se ubytovali v prázdném bytě v domě jejich rodičů, jenže Davidova matka její názor jednoduše zavrhl. „Bude mít práce nad hlavu, Evo,“ namítla Judith. „Bude jistě lepší, když se o něj při tom budeme moci starat obě, nemyslíte?“

S odpovědí si Eva chvíli dala na čas a potom klidně poznamenala, že co se týče jí, rozhodně nehodlá trávit čas péčí o Davida. Přihlásila se do konkurzu na místo u *Daily Courieru* (jen by vypomáhala v redakci ženské rubriky, nic oslnivého), přijali ale někoho jiného; a tak teď zamýšlela vydělávat si čtením scénářů – David slíbil, že se přimluví v divadle Royal Court – a začít pracovat na románu. V Hampsteadu jim ale měl stačit Davidův dětský pokoj: svatyně jeho dětských úspěchů plná starých pálek na kriket a trofejí z dramatického kroužku. Ano, byl tam i pracovní stůl, u něhož by Eva teoreticky mohla psát, tušila však, že času a prostoru k práci, měla-li s ním mít co do činění i Judith,

bude poskrovnu.

Ale tam, v hudebním salonu, Eva nemínila Jakobovi dovolit, aby její staré obavy znovu probudil k životu; na to bylo příliš pozdě. Vyběhla nahoru po schodech; ve svém pokoji pak ležela celé hodiny beze spánku. Když se konečně pohroužila do lehkého, přerušovaného dřímání, už skoro svítalo.

Teď kouřila, pozorovala při tom řeku, světla, nebe rudě fialové jako modřiny. Pak se vrátila do pokoje a vklouzla do postele vedle spícího manžela.

TŘETÍ VERZE

Příliv Londýn, září 1960

Sobotní dopoledne: Evu probudilo drnění zvonku. Nejdřív ten zvuk nedokázala určit. Vyploovala na povrch skrze jednotlivé vrstvy spánku, stále napolo ponořená do znepokojivého snu: jsou samy s Rebekou na ostrůvku smáčeném přílivem; z liduprázdného přístavu se nese ozvěna řvoucí mlhové sirény, a dítě křičí a křičí, nedá se utiшит.

Když otevřela oči, cítila, jak vlny opadávají: ostrov se proměnil ve starou pohovku v ložnici, siréna v trylek zvonku, jenž se v pravidelných intervalech opakoval.

„Antone!“ zavolala Eva, Rebeka se jí při tom v náručí vrtěla a brumlala. Žádné odpovědi se však nedočkala – bylo pozdě, vzpomněla si, že bratr už je na tréninku kriketu. Matka jako každou sobotu odpoledne dávala lekce zpěvu na hudební škole Guildhall, otec byl na cestách s orchestrem. A David – no, David byl zkrátka také pryč. Byly úplně samy.

Zvedla Rebeku na nožičky, podržela si ji na kolenou. Holčiččiny oči se rozespale otevřely, tmavě hnědé, vševědoucí, a Rebeka se na matku upřeně zadívala. Vypadalo to, jako by uvažovala, jestli má ztropit povyk – probudili ji přece bez okolků z ranního spinkání – rozhodla se ale, že ne, a pusinka

se jí roztáhla do bezzubého úsměvu. Eva jí úsměv oplatila, s dcerou v natažených pažích se postavila, položila ji opatrně na zem. „Maminka se jenom oblékne a pak se půjdeme dolů podívat, kdo nám to tu dělá takový rámus.“

Byla to Penelope. Stála na horním schodu, tváře nad kabátkem s pepitovým vzorem měla zčervenalé, v ruce kytičku žlutých růží v hnědém papíře. Malý okamžik si Evu upřeně prohlížela, pak se k ní rychle naklonila; když se políbily, na každou tvář jednou, zachytila Eva známou vůni přítelkyniny rtěnky a konvalinkového parfému.

„Ale upřímně, drahousku. Že tys zapomněla, že mám přijít na návštěvu?“

Eva se chystala odpovědět, jenže to už se Penelope skláněla k Rebece, která Evu tížila v náruči. „Panejo, Evo, vždyť jsem byla pryč jen tři týdny, a jak za tu dobu vyrostla!“ Pohladila ji po hlavě, prohrábla jí vlásky; měla je moc dlouhé – Eva se už několik dní chystala ji ostříhat – a trčely jí na všechny strany, takže holčička vypadala jako přerostlý kakadu. „Ty jsi ale krasavice, Becco! Usměješ se na tetu Penelope?“

Rebeka poslechla: Eva měla podezření, že dcera podědila něco z otcovy ochoty dostát očekáváním publika. Nechyběla jí ani jeho touha po pozornosti: ještě pořád se v noci často budila a křikem bojovala proti nějakému novému, neviditelnému bezpráví. Eva s matkou už úplně prošlapaly koberec na podestě schodů, jak pochodovaly tam a zpátky, hladily Rebeku po horkých, vzpouzejících se zádičkách, Miriam jí v jidiš měkce zpívala staré ukolébavky.

V kuchyni podala Eva Rebeku přítelkyni do náruči. Pak se dala do vaření čaje, shánění vázy na květiny, talíře na máslové sušenky, které Penelope vydolovala z hlubin své

kabelky z krokodýlí kůže.

„Náročná noc, že?“

„Něco na ten způsob.“ Naplnila konvici, zašmátrala ve skříní po matčině křišťálové váze. „David se vrátil pozdě – po škole šel s ostatními na pivo. Samozřejmě si usmyslil, že chce vidět dceru, a tak ji probudil. Rebeka se celá roz dováděla, a kdo ji pak asi musel celou noc uspávat?“

„Hm.“ Eva cítila, že Penelope by ráda řekla víc, ale mlčela. Poodešla ke dřezu, uhnula Evě z cesty; Rebeka toho využila, sebrala z odkapávače vařečku a zkusmo jí zaklepala Penelope na hlavu. „Becco, miláčku, tohle nedělej,“ napomenula ji Penelope mírně.

Eva svraštila obličej. „Promiň. Ukaž, vezmu ji.“

„Co kdybyste se spolu posadily? Já ten čaj udělám.“

Na odpovídání byla Eva moc unavená. Posadila dceru na podlahu obývacího pokoje s oblíbenou panenkou, k francouzským oknům, kde měla výhled na sousedovic kočku. Myslela na Davida, jak včera večer přišel, nejspíš se držel na nohou, táhlo z něj pivo a cigarety. Probudil ji – probudil nejspíš celý dům. Nahnul se nad postel, z úst mu šel vyčpělý pach hospody, zeptal se: „Kdepak mám svou holčičku?“

Eva, zmatená, rozespálá, k němu vztáhla ruce, myslela si, že ji David chce obejmout; on se ale odvrátil. „Myslel jsem *Rebeku*. Neobejme tatínka?“

Alespoň, říkala si Eva, nemůže Davidovi vytknout, že se o dceru nezajímá – i když jen tehdy, když se mu to hodí. A i na Evu býval pořád ještě občas milý. Před měsícem si zajeli na výlet do Brightonu, jen sami tři, aby unikli z horké, ulepené vřavy velkoměsta: ryba s hranolky a zmrzlina, Rebeka výskala nadšením, když jí David namočil nožičky

do mírných přílivových vln. Když Eva muže s dcerou pozorovala, cítila, že z ní napětí vyprchává. Na okamžik zavřela oči; po chvíli na tváři ucítila jemný dotyk Davidových rtů. „*Aj, miláčku!*“ zašeptal jí do ucha. „*Proč líce tvé tak zbledly, proč tam ty růže vadnou rychle tak?*“ A ona se zasmála – byli Hermie s Lysanderem; na kuželech odpoledních slunečních paprsků ve zkušebně ulpíval prach; David ji bral za ruku v zahrádce u Orla. Tehdy – před Jimem a vším ostatním – byli šťastní; a David jí toho večera před téměř dvěma lety, kdy si plánovali budoucnost, slíbil, že ji šťastnou znovu udělá. Určitě by bylo příliš myslet si, že se nemusel přestat snažit tak brzy...

Penelope přinesla čaj, posadila se vedle Evy. „Takže David se na akademii uchytil dobře?“

„No, vypadá to, že si to užívá.“ Eva se snažila o veselý tón. „Představ si, dokonce si změnil jméno. Pracovně se teď jmenuje David Curtis. Podle vedoucího katedry tak bude mít víc příležitostí.“

Penelope s nakousnutou sušenkou v ruce vykulila oči. „Proč zrovna Curtis?“

„David říká, že si nějakého Curtise vzala jeho teta v Americe, takže to jméno mají v rodině. Ale já myslím, že je to podle Tonyho Curtise. Chápeš, aby si režiséři mohli myslet, že jsou nějak příbuzní.“

„Chápu. No, tak mu držíme palce. Přece bychom nechtěly, aby Davidovi a jeho snu dobýt svět stálo něco v cestě.“ Pronesla to škádlivě; jejich pohledy se setkaly. Nejdřív se rozesmála Penelope, pak propukla v smích i Eva a dopoledne se najednou zase zalilo sluncem.

„Tak ráda tě vidím,“ vzdychla Eva a vzala přítelkyni za

ruku. „Pověz mi o líbáčkách. Chci slyšet všechno.“

Nejdřív jeli do Paříže, vyprávěla Penelope: bydleli v rozkošném hotýlku na Montmartru s výhledem na Sacré-Coeur. Pár dní vyráželi z pokoje – červenání – jen aby se najedli v bistru na rohu, co bylo úplně jako z Godardova filmu: červeno-bílé ubrusy, svíčky v prázdných lahvích od vína, *moules marinière* a *steak frites*. („I když se tam,“ dodala Penelope s úsměvem, „díkybohu nepoflakovaly žádné krásné, nešťastné páry.“) Gerald jí na bleším trhu koupil starožitný náramek, hodiny strávili v Louvru a jednoho večera narazili na sklepní jazzový klub, kde si zatančili v dýmu gauloisek. „Všichni se tam tvářili strašně vážně,“ vyprávěla Penelope. „Když měla kapela přestávku, vstal jeden muž a začal číst nějaké hrozné básně. Vážně, příšerné. Musela jsem se hihňat. Mělas vidět, jak na nás zírali.“

Z Paříže odjeli na venkov, kde narazili na domek patřící ke starému kamennému hostinci. Strávili tu dva týdny, užívali si plavání v majitelově bazénu a ládování se sýry a salámy – při těch slovech se Penelope poplácala po břiše. Nebyla nikdy útlounká a od svatby skutečně něco nabrala, Evě ale připadalo, že jí to sluší. „A teď jsme zase zpátky v realitě. Gerald minulý týden nastoupil na ministerstvu zahraničí. Zdá se, že je ve svém živlu – že může využít ruštinu a tak dál. Vypadá to, že hraní mu ani zdaleka nechybí.“

„Jsem strašně ráda, Pen.“ Eva pozorně sledovala Rebeku: tu už přestala bavit panenka, s námahou se nemotorně postavila a dychtivě sledovala, jak si sousedovic kočka rozvalená na terase metodicky myje obličej. Pomyslela na Geralda, na jeho manšestrová saka se záplatami na loktech a jemnou, chlapeckou tvář; na jeho bezbřehou, neskrývanou oddanost

Penelope. Přehrála si vlastní líbánky: týden v Edinburghu, v hotelu Scotsman, laskavost pána a paní Katzových. *Tosca* v divadle Royal Lyceum, vlhké, šeré ulice, a Davidova přemrštěná starost o Evin pozeňnaný stav – naštěstí pod velkorysým kabátem stále ještě ne příliš viditelný – která pomalu přerůstala v netrpělivost, již se mu tak úplně nedařilo skrýt.

Nebudu přece na svou nejmilejší přítelkyni žárlit, pomyslela si Eva. Nahlas řekla: „A ty od pondělka nastupuješ v Penguinu.“

Penelope kývla. „Moc se těším. I když ze začátku určitě budu mít na práci jen něco nezáživného.“

Zavládlo rozpačité ticho, během něhož se Rebeka rozhodla vykročit ke kočce, ale přehlédla překážku francouzského okna. Dala se do pláče a Eva k ní přispěchala, aby ji ukonejšila. Když Rebeka ztichla a znovu si na podlaze začala spokojeně hrát s panenkou, vrátila se Eva na pohovku.

Penelope se zeptala: „A co ty? Jaké máš plány?“

Eva přesně věděla, co Penelope myslí, zachvátila ji ale podivná tvrdohlavost: tak jednoduchá otázka, a tak těžko se na ni hledá pravdivá odpověď. „Jaké plány myslíš, Pen?“

„No, co se týče práce. Píšeš něco?“

„Co myslíš? Nesedím tu zrovna s prstem v nose.“ Znělo to ostřeji, než Eva zamýšlela; Penelope uhnula pohledem a znovu zčervenala – všechno na ní vždycky bylo hned vidět. Zároveň se ale nikdy nedala snadno odradit. „Máš dítě, Evo, nejsi ve vězení. Máš tady matku – a Jakoba, Antona, Davida, když je doma. Davidovy rodiče. Mohla bys klidně trochu pracovat. Nebo si najít čas na psaní. A já nakonec přece budu brzy přesně vědět, komu tvůj román ukázat, no ne?“

Znovu mlčely. Eva i přes únavu věděla, že má Penelope

pravdu. Měla by psát: nahoře, v sešitech pod postelí, měla půlku románu, nemluvě o krkolomných, mdlých pokusech o povídky. Jenomže Evina touha psát – ta potřeba vytvarovat svět do podoby, již rozumí, to nutkání, jež vždy bývalo stejně přirozené jako nádech a výdech – jako by ji skoro úplně opustily toho strašného večera, kdy se – ona a Jim – vrátili z Ely, a ona mu nenabídla žádné vysvětlení, jen ten dopis, který zbaběle nechala na vrátnici.

Jim se nepokusil ji najít. Eva si připomínala, že přesně takový byl její záměr – že ho postavila před hotovou věc, protože nechtěla, aby se ji snažil přesvědčit – hluboko ve svém nitru si ale přesto uchovávala jiskřičku naděje.

Okamžitě odešla z Newnhamu. Pořád ještě se jí nedařilo dostat z hlavy to, co při rozhovoru s ní čiselo z tváře její studijní koordinátorky – soucit smíšený s rozpaky a nepatrný náznak odporu – když jí přinesla oficiální vyjádření univerzity o přerušení studia. Profesorka Jean McMasterová byla energická, prostá žena, jaké se kdysi – a v některých univerzitních kruzích snad ještě stále – hanlivě přezdívalo feministka. „Ani nevíte, jak je mi to líto, Evo,“ řekla jí. „Můžu jen doufat, že se pravidla jednoho dne přizpůsobí skutečnému životu žen, namísto toho, aby jej formovala tak, jak by měl vypadat podle mužů – je mi ale jasné, že to pro vás teď nemůže být útěchou.“

Svatba se konala o pár týdnů později, v zadním salonku radnice svatého Pankráce. Obřad to byl malý a tichý, přestože Jakob s Miriam dělali, co mohli, aby atmosféru rozjasnili, a odhodlaně konverzovali s Abrahamem a Judith Katzovými: on jim přívětivost oplácel, ona se tvářila odměřeně a svou novou snachu objala jen velice letmo.

Pak, v lednu, se Eva s Davidem přestěhovali zpátky do

Cambridge, do ubytování, které King's College poskytovala manželským párům: vlhkého bytečku prostoupeného kyselým zápachem na ulici Mill Road, jež se Eva ze všech sil snažila zútulnit – ušila potahy na polštářky, pokoje zaplnila knihami – který ale zůstal zatvrzele tmavý, zatuchlý a studený.

Většinu té nekonečné fenlandské zimy strávila Eva s žaludkem jako na vodě zavřená v bytě a David se domů vracel čím dál později – vždycky měli nějaké představení, předčítání, večírek. Nemohla sehnat práci. Brzy poté, co se do města vrátili, se zkoušela ptát v knihkupectví, v kavárně, jestli by ji nepřijali na příležitostnou výpomoc, poté, co si ji majitel prohlédl, zazněla ale vždy tatáž odpověď: „Ve vašem stavu ne.“

A tak se pokoušela psát. Na návrat k románu, na němž začala pracovat v létě, neměla dost energie – sešity zůstaly tam, kam je uložila, pod postelí – rozepsala ale povídku, potom další, zjistila však, že se jí nedaří dostat dál než k nějakému třetímu čtvrtému odstavci. Postavy, kterým se dřív tolik věnovala, jimž formovala myšlenky, fyzický vzhled i vyjadřování, až si často musela připomínat, že ve skutečnosti nejsou z masa a kostí – už na ni nepůsobily opravdově; najednou byly prchavé, nehmotné. Po pár týdnech je Eva přestala pronásledovat; nezbylo jí než si číst, poslouchat rozhlas, prokousávat se recepty v kuchařce, kterou dostala od matky (skopová karbonáda se povedla, gratinované brambory Dauphiné už méně) a čekat na příchod dítěte.

Ne, po Jimovi nepátrala, snažila se, seč mohla, na něj ani nemyslet – a pak se najednou jednoho dne objevil. Bylo to v březnu, pár dní před jejími dvacetinami; byla v šestém měsíci. Poprvé po nekonečně dlouhé době vyšlo slunce – Eva

chtěla ven, chtěla cítit, jak ji hřeje na tváři. Udělala si procházku do města, donutila se projít po King's Parade okolo Senátního domu, kde už nikdy neměla promovat, obdivovala hru světla na kameni. Zastavila se v Hefferově knihkupectví v ulici Petty Cury – zoufale potřebovala něco nového ke čtení – a vtom uviděla, jak otevírá dveře, v papírovém sáčku si nese dvě knihy, na sobě má totéž tvídové sako, tutéž univerzitní šálu. Sotva se odvažovala dýchat. Strnule stála a doufala, že si jí nevšimne; zároveň ale také, že neodejde bez ohlédnutí.

Ohlédl se. Evě poskočilo srdce, a po jeho tváři se rozlil zvláštní výraz: jako by se chtěl usmát, potom si vzpomenu a raději to neudělal. Pak se obrátil, dívala se za ním, jak kráčí ten kousek do Sidney Street, a zmizel.

Spatřila ho později ještě párkrát – projíždět na kole kolem jejich bytu, v červnu následujícího roku na Market Square, když v den Davidovy promoce stála s Rebekou v náručí vedle tchána a tchyně. A potom si David s Evou sbalili věci do krabic a odjeli do Londýna, do prázdného bytu jejich rodičů (bydlení u Katzových nedovolila, trvala na tom, že bude potřebovat, aby jí její matka pomohla s dítětem) a bylo to: konec nadějí, že ještě kdy Jima uvidí, naprostý konec.

Příštího dne při vybalování Eva znovu strčila sešity pod postel, a tam už od té doby zůstaly.

„Dostala jsem takový nápad,“ pronesla Penelope. Eva ten tón poznala – Penelope ho používala, když chtěla Geraldovi navrhnout něco, s čím by nemusel souhlasit.

Eva se naklonila nad stůl a nalila zbytek čaje. „Jaký?“

„Tak tedy. Vydavatelé potřebují lektory, že? Lidi, co jim řeknou, které rukopisy přijmout a které odmítnout.“

Eva jí podala šálek.

„Děkuju.“ Penelope si z talíře vzala další sušenku. „Tak možná že bych se za tebe mohla přimluvit u Penguina. Říct jim, jaká jsi odbornice, že o knížkách nikdo neví víc než ty.“

Evu to přes všechno sebezapření dojalo: najednou se to zdálo jako celá věčnost, co si naposledy připadala jako odbornice v něčem jiném, než v umění utišit dcerku, dešifrovat její nálady, uplácet ze zbytků od včerejška něco, co by se podobalo jídlu. „Chceš říct nikdo kromě *tebe*.“

Penelope se s úlevou usmála. „Takže mám? Zmínit se o tobě?“

Rebeka u okna tiše šeptala panence do ucha. Eva si vzpomněla, jak si tady na pohovce s matkou poté, co konečně Rebeku ukolébaly k spánku, před pár týdny také důvěrně šeptaly.

„Musíš si vážně najít ještě něco, ne jenom se starat o Rebeku, miláčku,“ domlouvala jí Miriam. „Mateřství je úžasná, důležitá věc – když ale úplně zavřeš dveře tvůrčí práci, budeš ho nakonec nesnášet.“

Eva, z nevyspalosti celá blouznivá, pohlédla na dceru, která měla zavřené oči a úplně klidnou tvář. „Tak ses cítila ty, když jsi otěhotněla? Když jsi musela odejít z konzervatoře?“

Miriam chvíli nepromluvila. „Nejdřív možná ano, trochu. Ale potom, když mě opustil – když jsme pochopili, co se ve Vídni opravdu děje – už jsem myslela jenom na útěk, jak se dostat pryč. A když ses mi narodila – a Anton taky, samozřejmě – stal se z vás střed mého života. Ale přesto, jakmile to šlo, začala jsem znovu zpívat.“

Eva se opřela, zavřela oči; viděla, jak Judith Katzová vévodí stolu při páteční večeři, na kterou byli minulý týden pozváni (přijeli pozdě: Rebeka zlobila, když ji Eva ukládala

do postýlky) a jak synovi a snaše připomíná, že to z *jejích* peněz – jejích a Abrahamových – si tak pohodlně žijí, a že to nejmenší, čím jim Eva s Davidem mohli vzdát úctu, bylo dorazit na šabat včas.

Ano, pomyslela si Eva, *trocha vlastních peněz by pro mě znamenala opravdu hodně.*

Naklonila se k Penelope a vzala ji za ruku. „Díky, Pen. To by bylo báječné.“

DRUHÁ VERZE

Most Bristol, září 1961

V pátek mají úředníci neměnnou dohodu sejít se po práci v hospodě.

Dnes se Jim trochu opozdil, zdržel se, aby dokončil tu spoustu práce, která se na něj navalila. Někdy si to ve svých pochmurnějších chvílích představoval, představoval si stovky silných, hrubých vláken, jak se kolem něj ovíjejí jako úponky vinné révy, jak ho ty nedokončené úkoly dusí. Tyhle výpravy do hospody, přemýšlel, když rázoval ten kousek z kanceláře, jsou jen dalším příkladem neochvějné oddanosti jeho kolegů rutině. Udeří devátá – úředníci přicházejí. Půl desátá – úředníci se odebírají na ranní poradu. Jedna hodina – úředníci jdou ven, aby si v kavárně na rohu snědli zapečené sýrové sendviče. Dvě hodiny – úředníci se vracejí ke svému stolu. Pět hodin v pátek odpoledne – úředníci se odeberou k Bílému lvovi, aby si přitukli teplým pivem a zkusili štěstí u barmanky Louise. A tak tady teď všichni jsou, shromáždění kolem venkovního stolu. Týden byl nepochopitelně teplý, visutý most za nimi se klenul neuvěřitelně vysoko a krásně jen kousek od nich, zapadající slunce pozlacovalo kovové oblouky. *Chlapci*, tak jim říkají jejich šéfové, i když

na těchto mužích, kteří většinou mají univerzitní vzdělání, jemné ruce a vlasy s pečlivě učesanou pěšinkou, není nic moc chlapeckého: mladí muži, kteří už teď začínají připomínat své otce. U svých stolů pronášejí hlášky z *Beyond Our Ken*, nebo sprostárny ze školních ložnic – ale venku, v konfrontaci s ostatními, intenzivněji pracujícími muži, jejich lehká žoviálnost jako by trochubledla. Je tady jen jeden – Peter Hartford, nikoli absolvent univerzity, ale syn dokaře, svou pětiletou stáž zvládal jen díky tomu, že o sobotách pracoval jako pošťák –, kterého by Jim váhavě nazval přítelem.

Našel Petra vevnitř, u baru. Louise se k němu nakláněla, velká ňadra vyložená na desce baru, ostře růžové rty stočené do úsměvu. Když zahlédla Jima, prudce ucouvla a rychle nasadila svůj obvyklý chladný výraz. Peter se otočil a usmál se na něj. „Co ti můžu objednat?“

Odnesli si sklenice ven na terasu a našli si stolek trochu stranou od ostatních úředníků.

„Tak na další týden v dolech.“ Peter zvedl sklenici a přituknul si s Jimem. Byl menší, podsaditý, s narezlými vlasy a širokým, bezelstným obličejem, první po pěti generacích, kdo nenásledoval svého otce do doků. Chytřejší než kdokoli z nás, pomyslel si Jim, a uvědomil si příliv náklonnosti k němu, znovu si umínil, že se nebude příliš upřímně svěřovat, nepřizná, jak hrozně nenávidí profesi, pro kterou se Peter tak tvrdě dřel, aby ji získal, zatímco on, Jim, do ní náměsíčně vkračel, nechal se do ní dostrkat... Čím? Nejspíš strachem: strachem a odstředivou silou nemoci své matky.

Po promoci odjel se Sweetingem stopem do Francie, strávil šťastné dva týdny, kdy se toulal po vesnicích a vinicích, maloval akvarely – dívky s nahýma nohama, popíjející *citron*

pressé v kavárničkách na chodnících, obilná pole se žlutými klasy, třpytící se ve slunci – s energií, jakou necítil celé roky. Vrátil se rozhodnutý oznámit matce, že se přihlásí na uměleckou školu – na Slade –, ale když dorazil do Bristolu, zjistil, že je zase v nemocnici. Její lékař byl ochotný pustit ji domů jen za podmínky, že někdo zajistí každodenní péči. „Nesmí zůstat sama, pane Taylore,“ řekl mu doktor. „V každém případě aspoň do doby, dokud si nebudeme jistí, že už je stabilnější. Budete s ní bydlet?“

„Nejspíš ano,“ odpověděl Jim, myslel na to, jak jeho plány mizí do dále, jako neznámá krajina ubíhající za oknem vlaku.

Ale pak tady byla jiná záležitost: co bude dělat. Za jasnějších chvil Vivian trvala na tom, že Jim neopustí právo, a on sám nedokázal přijít na žádné jiné zaměstnání, se kterým by mohl být doma; jenže mu ještě chyběly závěrečné zkoušky a v Bristolu žádná právnická fakulta nebyla. Nakonec ho zachránila teta Patsy; nastěhuje se k Vivian a strýc John se chvíli bude starat sám o sebe v Budleigh Satlertonu, zatímco Jim odjede do Guildfordu, aby složil zkoušky; teta odjede domů, až se Jim vrátí na prázdniny. Během několika týdnů se všechno zařídilo. Arndale & Thompson – první bristolská právní firma, kterou Jim našel v telefonním seznamu – ho přijala jako koncipienta. Po šesti měsících v Guildfordu – bydlel u vdovce jménem Sid Stanley, se kterým strávil většinu večerů před televizí a sledoval s ním sitcomy – byl zpátky v Bristolu, plnohodnotný koncipient, bydlící se svou matkou.

Nikdy ho nenapadlo, že by se věci mohly vyvinout takhle – dokonce, ani když dovolil, aby ho Vivian přiměla přihlásit se na Cambridge a studovat práva. (Chtěl se zapsat na

dějiny umění, ale byla tam fronta, a tak to v záchvatu dotčnosti změnil na právo, i když ani moc neuvažoval o tom, že by tam šel; ale ukázalo se, že sobě navzdory má vlohy pro právnickou klidnou logiku, pro rozvážné oddělování správného a špatného.) Možná, uvažoval, by teď jeho život vypadal úplně jinak, kdyby na univerzitě potkal nějakou ženu – někoho, s kým by si přál založit vlastní život. A pár jich bylo, po Veronice – v posledním ročníku ho na krátkou dobu zaujala mimořádně hezká studentka z prváku, jmenovala se Angela Smithová, ale rozešla se s ním, vrátila se k nějakému chlapci ze školy –, ale nikdo, o kom by aspoň vzdáleně uvažoval vážně.

„Není to tam tak špatné, opravdu, že ne?“ pronesl Jim hlasitě. „Zdá se, že dokonce i starý Croggan se vůči mně trochu rozechřívá.“

Peter přikývl. „Zjistil jsem, že je nejlepší se mu až do časného odpoledne vyhýbat – to se obvykle právě vrátí z oběda a je trochu státý portským.“

Vyměnili si chabé úsměvy a napili se. Jim seděl čelem k mostu, obdivoval krásné vzpěry a oblouky, to, jak jakoby organicky vyrůstal ze zeleného listoví na březích. Peter, jako většina rodilých Bristolanů, to zřejmě vůbec nevnímal, ale Jima neustále okouzlovalo, jak Brunelova velkolepá stavba visí nad řekou Avon jako obrovský klidný pták s roztaženými šedými křídly.

Když poprvé šli k Bílému lvu, vyprávěl mu Peter příběh: dívka z továrny, kterou opustil milenec, se vrhla z římsy mostu a doplachtila poklidně dolů do bezpečí, široké viktoriánské sukně se roztáhly jako padák. „Dožila se pětaosmdesátky,“ smál se Peter. „Stala se legendou ještě za vlastního

života.“

Jim se zachvěl, pomyslel na noci – kolik jich bylo od doby, kdy se přestěhoval zpátky do Bristolu: tři? čtyři? –, kdy vybíhal do ulic za svou matkou. Vivian byla obvykle bosa, přšiplášť ledabyle zavázaný přes noční košili. Jednou už vylezla až na zábradlí mostu, než se k ní dostal. Chytil ji za límec jako kočku, snažil se nedívat dolů do hluboké, bahnité temnoty.

Aby zahnal tu vzpomínku, zeptal se teď Petera, jaké má plány na víkend. „Nic moc. Zítra pracuju, samozřejmě. Možná vezmu v neděli Sheilu ven. Možná do Clevedonu, jestli bude pořád ještě hezky. Zmrzlina, procházka po molu. Znáš to.“

Jim se s Sheilou jednou setkal na Peterově narozeninovém večírku: měla široké boky, vysoká (vlastně vyšší než Peter, ale nezdálo se, že by to jednomu nebo druhému vadilo), se záplavou plavých kudrn a hlubokým, nakažlivým chechtotem. Vzali se nedávno a pořídili si domek v Bedminsteru, pár ulic od míst, kde oba vyrůstali.

„Je to tak,“ pronesl Peter pyšně, když ji Jimovi představoval. „Opravdu jsem se zamiloval do dívky odvedle. Jaké jsem měl štěstí, že se zamilovala i ona do mě!“

„A co ty?“ zeptal se Peter teď a pozorně si Jima prohlížel přes okraj sklenice. „Chystáš se někam? Jak to... hm, vypadá?“

Jim zhruba Peterovi načrtl svou situaci: matčinu nemoc, své rozhodnutí – jestli to tak mohl nazývat, protože mu to tak rozhodně nepřipadalo – zapomenout na uměleckou školu, zapomenout na Londýn a zůstat tady s ní.

„Dobře,“ odpověděl.

Byla to pravda, relativně vzato: Vivian byla zase v manické fázi. Včera ho vzbudila ve tři hodiny ráno, pustila si v obýváku Sinatru, co to šlo. „*Tanči se mnou, Lewisi,*“ usmála se na něj, oči jí nepřírozeně zářily. A tak s ní Jim tančil, jednu nebo dvě písničky, protože neměl to srdce jí už pomiliontě opakovat, že není svůj otec, že jeho otec už dávno zemřel.

„Najdeš si tenhle víkend čas trochu malovat?“

„Možná.“ Postavil si stojan v rohu ložnice; světlo nebylo dobré a často se budil s bolestí hlavy z terpentýnu, ale aspoň mohl otočit klíčem ve dveřích, když šel pryč. Minulý měsíc zapomněl pokoj zamknout, a když se vrátil, našel na čistých plátnech obrovské šmouhy rozpatlaných barev, poloprázdné tuby se lepily ke koberci. „Doufám.“

Pak mlčeli, užívali si to ticho mezi muži, kteří spokojeně ponechávali jemnější detaily svých pocitů v závorkách. Brzy měli sklenice prázdné; jiný úředník, procházející kolem cestou k baru, se jich zeptal, jestli si dají další. Oba odpověděli ano: Peter, protože cítil, že Jim potřebuje společnost, a Jim proto, že byl teplý páteční večer, přinášející už sladké, pryskyřnaté vůně podzimu, a on chtěl zůstat tady, v blednoucím světle, tak dlouho, jak bude moci.

TŘETÍ VERZE

Obličej

Bristol, červenec 1961

Spatřil její obličej v sobotu odpoledne.

Byl se venku projít, ve vaku si nesl skicák a tužky: teta Patsy a strýc John přijeli za matkou, takže měl celý den jen pro sebe. Myslel si, že dojde dolů k dokům a bude si kreslit skloněné hlavy jeřábů, klidnou robustnost parníku William Sloane, právě na čas příjíždějící z Glasgowu. Možná se později podívá na nějaký film, nebo zajede k Ricardovi a Hannah na večeři: zvali ho, aby za nimi přišel do Long Ashton, kdykoliv bude chtít. Budou mít pečené kuře, salát ze zahrady, kočka bude podřimovat stočená Hannah na klíně. Richard otevře lahev dobrého vína, budou si přehrávat desky, povídat si o umění, a on se aspoň na okamžik bude skoro cítit šťastný. Zapomene na matku a její nekonečnou, nesnesitelnou potřebu pozornosti, na prázdnotu, která pořád ještě jako by mu ležela přímo v srdci. O tom všem Jim přemýšlel, lenivě, spokojeně – a pak ji spatřil. Evu.

Kráčela nahoru do kopce po druhé straně ulice. Tvář měla ponořenou do stínu budovy, ale byla to ona: stejná úzká, špičatá brada, stejné tmavé oči pod hustým klenutým obočím. Na sobě měla lehký letní plášť, nepřepásaný, pod ním

zelené šaty. Vyčesané vlasy odhalovaly štíhlý krk, stále měla výjimečně krásný tón pleti.

Jim se zarazil v chůzi, skoro se srazil se ženou kráčející proti němu. Zamračila se na něj, napomenula ho, aby se díval, kam šlape, ale neodpověděl. Eva na druhém chodníku šla dál, rychlými, cílevědomými kroky. Teď už z ní viděl jen záda. Rozběhl se do silnice, jen taktak uskočil před jedoucím autem, jehož řidič zatroubil a něco na něj křičel. Jim neslyšel; chtěl zavolat její jméno, ale jako by nedokázal promluvit. Běžel za ní, žasl nad pouhým fyzickým faktem její přítomnosti. Slyšel krev, bušící mu v uších.

Když ji naposled spatřil, stála na Market Square. Dítě bylo jen malý vrtící se uzlíček v její náruči – hezké, jak už miminka bývají, s matčinými tmavými vlasy a očima. David Katz stál vedle ní, v promoční kápi lemované kožešinou. Starší pár – atraktivní muž, vypadající jako cizinec, a žena s tvrdým obličejem bez úsměvu stáli opodál, jako by si nebyli úplně jistí, jestli mají připustit, že jsou součástí skupinky.

Katzovi rodiče, pomyslel si: nemají ji rádi. A přes vzpomínku na svou hlubokou bolest – bolest, kterou v sobě nesl od toho večera, kdy našel ve své schránce u vrátnice její dopis – o ni pocítil obavy. Poprvé ho napadlo zamyslet se nad tím, jaké to bylo pro ni: až do té doby si s bujícím sobectvím opuštěného myslel, že utrpení je jen na jeho straně. Ve skutečnosti chtěl, aby trpěla, a když ji zahlédl před Hefferovým knihkupectvím, těhotné břicho se jí rýsovalo pod blůzou, odvrátil se. Ujistil se, že vidí, jak se na ni dívá, a pak se odvrátil.

Pořád ještě kráčela několik kroků před ním. Žádné dítě s ní nebylo. Třeba se o ně staral Katz, nebo možná – později Jima zamrazilo, když si vzpomněl, jak lehce ho to napadlo,

jak sobecky si přál, aby to byla pravda – ho dali pryč.

Zběsile přemýšlel, co říct, co z toho všeho, co by jí chtěl povědět. *Co děláš v Bristolu, Evo? Jak se ti vede? Slyšela jsi, že jsem odešel z práv? Pracuju teď jako asistent sochaře Richarda Sallese. Možná jsi o něm slyšela? Je moc dobrý. Seznámil jsem se s ním na výstavě a stal se mým přítelem, dokonce i učitelem. A pracuju, Evo, opravdu pracuju – líp, než jsem pracoval celé roky. Chyběl jsem ti? Proč jsi to tak ukončila, tím dopisem? Proč jsi mi nedala na vybranou, prokristapána? Copak jsi nevěděla, jak bych se rozhodl?*

Slova mu v hlavě zněla tak hlasitě, že nedokázal uvěřit, že je nevyslovil nahlas. Natáhl ruku, aby jí poklepal na rameno. Prudce se otočila, oči vykulené, zuřila. „Co si, prokristapána, myslíte, že děláte? Takhle mě pronásledovat! Okamžitě jděte pryč, nebo budu křičet!“

Nebyla to ona. Evin obličej se přetavil v podobu někoho jiného. Tahle tvář byla širší, trochu buclatější, bez jejích tázavých, inteligentních očí. Pronásledoval po ulici cizí ženu a vyděsil ji skoro k smrti.

„Omlouvám se. Myslel jsem, že jste někdo jiný.“

Žena potřásla hlavou, obrátila se a skoro se rozběhla do kopce směrem ke Cliftonu. Jim tam stál a díval se za ní. A pak vykročil opačným směrem, dolů k dokům, k vodě, k hlubokému klidu zakotvených lodí.

PRVNÍ VERZE

Růžový dům Londýn, říjen 1962

Byl to dobrý dům – nijak ohromný, ale solidní, dobře stavěný: z každé strany bíle natřené verandy, podpírané na obou koncích párem sloupů, po dvou oknech; téměř polovinu fasády halil stín velkého stromu obtěžkaného červenohnědými listy.

Spolu s barvou omítky – neobvyklou lososově růžovou – to představovalo důvod, proč se jim ho agent zdráhal ukázat. Ten muž – jmenoval se Nicholls, měl šviháckou károvanou vestu a tenký knírek – jim pochybovačně sdělil, že interiéru se od dvacátých let nikdo nedotkl. „Prodává se to za hubičku,“ řekl jim. „Uvidíte proč. Byl to *umělec*, víte? Neměl ani ponětí, jak to tam dát do pucu.“

To úplně stačilo, aby si Jim prosadil svou – dům si rozhodně prohlédnout *museli*, děkujeme pěkně, ještě dnes odpoledne. Bylo by to snad stačilo i k tomu, aby koupili zájce v pytli (navíc ve srovnání s ostatními domy, které jim ukázali, za tak rozumnou cenu). Peníze nakonec přece pohromadě měli: jako gesto, které nikdo z Edelsteinových nečekal, je Evě odkázala její zesnulá kmotra Sarah Joyceová – sopranistka, první opravdová přítelkyně, kterou si Jakob s Miriam našli

v Londýně.

Co ale smlouvu nadobro zpečetilo, byla zahrada. Nešlo ani tak o samotný pozemek, který se prudce svažoval po úbočí kopce Gipsy Hill – v zaprášeném, zapomenutém koutě jižního Londýna, do něhož se Eva s Jimem z nějakého důvodu, který by ani neuměli vysvětlit, zamilovali – jako o stavení na jejím spodním konci: malířův ateliér. Nebylo to vlastně nic než jakási bouda, malíř z ní ale odstranil původní asfaltovou střechu a nahradil ji skleněnými tabulemi, které se za pěkného počasí daly odklopit, aby dovnitř mohlo nebe. Bylo jasné, že v zimě tam člověk bude mrznout a v létě se bude péct – a navíc stavení od umělcovy smrti značně zchátralo. Mezi prkny v podlaze vyrašil plevel a skleněnou střechu obítil zaschlý ptačí trus. Evě ale stačil jediný pohled na Jima, aby věděla, že to je ono: jeho dům, její dům; dům, z něhož si udělají domov. Nichollsovi řekli, že ho na místě kupují.

Ted' Eva stála u okna kuchyně, škrábala brambory k zapékané rybě a přes travnatou stráň dokázala jen částečně rozeznat svého muže v jeho ateliéru: vršek hlavy, siluetu malířského stojanu. Většinu léta strávil Jim prací na domě, broušením podlah a skříní, malováním stěn; Eva zpravidla večer vyměnila kancelářské šaty za starou košili a pocákané kalhoty a přidala se k němu. Od té doby, co dokončil úpravy ateliéru, ho skoro nevidala. Zapadl tam, ještě než šla do práce, když se vrátila, udělal si pauzu na večeri a potom znovu zmizel v ateliéru až do pozdních nočních hodin; jeho někdejší zásada, že maluje jen za denního světla, byla ta tam. (Jeho učitel na Akademii hned zkraje prohlásil, že je to nesmysl, a Jim nakonec tento názor převzal.)

Akademie změnila i styl Jimovy práce: dost bylo, ales-

poň z velké části, figurativních maleb, bohatě texturovaných vyobrazení krajiny, moře, i Evy. Jejich místo převzalo něco mnohem naléhavějšího, nespoutanějšího, téměř horečnatého. „Čistá energie“, tak to na magisterské výstavě pojmenoval jeden nadšený kritik – ve svém článku si ale nakonec nenašel prostor na to, aby zmínil i Jima, a Eva cítila zklamání za něj, když sledovala, jak upřímně gratuluje svému příteli Ewanovi, hlavnímu adresátovi pochvalné kritiky. Přála si, aby mohla pro něj udělat něco víc, cokoli, než mu jen říct, že v něj věří a že úspěch přijde v ten pravý čas.

Když Eva doškrábala brambory, nakrájela je, naskládala do kastrolu a zalila vodou. Na páře povařená ryba už byla připravená v husté smetanové omáčce, pudinkový dezert s ovocem a šlehačkou byl nachystaný ve spízi, aby se uležel. Hosté měli přijít už za hodinu. Nalila vodu do konvice, zády se opřela o kuchyňskou linku, a zatímco čekala, až voda začne vřít, s potěšením se rozhlížela po kuchyni, kterou si – skromně – zařídili stolem z obroušeného borovicového dřeva, jež objevili na Greenwich Market, pestrobarevným běhounem, na který její matka už zapomněla a našli ho srolovaný v koutě ve sklepě. „Žádné moderní vybavení,“ varoval je Nicholls. „V té nové bytovce, co jsem vám ukazoval, se vám bude žít mnohem líp.“ Nesnažili se mu to vymluvit: jak vysvětlit potěšení z dřevěné podlahy, ozdobných říms a oprýskaných viktoriánských kachlíčků někomu, kdo dává přednost plynovému krbu, koberci, kuchyni na míru? Myslel si o nich, že jsou potrhlí. Možná i byli. Bylo jim to fuk.

Eva zanesla Jimovi dolů do zahrady šálek čaje. Než vstoupila, dvakrát zaklepala a počkala na odpověď, jak byli domluvení. Vzhlédl od práce, pohled měl od soustředění

ještě nepřítomný. Snažila se nedívat na plátno – pořád jí raději ukazoval až dokončenou práci, i když prostěradlem už stojan nezakrýval. Chápala to: při psaní to měla stejně; nechtěla mu přecíst ani větu, dokud neměla povídku – nebo poslední dobou spíš sloupek – hotovou. „Je šest hodin, miláčku. Mají přijít v sedm, pamatuješ? Nechceš se vykoupat?“

Zavrtěl hlavou. „Nemám čas. Obávám se, že mě budou muset snést tak, jak jsem.“

„Tak já půjdu.“ Přistoupila k němu, podala mu čaj, sklonila se a políbila ho. Slabě ucítla štiplavou pachutí barvy. „Ale v sedm přijdeš, že?“

Nahoře si Eva napustila vodu do vany, na postel rozložila čisté šaty. Mělo jich být osm – Penelope s Geraldem; Frank, Evin redaktor z *Daily Courieru*, s ženou Sofií; Ewan s přítelkyní Caroline. *Nesourodá společnost*, uvažovala, když se svlékala, aby vstoupila do horké, voňavé vody, *ale však oni spolu vyjdou*. Zaklonila hlavu a opřela se o smalt. Zvláštní pocit – první opravdový večírek v novém domě: připadala si absurdně dospěle.

O půl osmé už u nich byli všichni kromě Ewana s Caroline. (Ewan chodil vždycky pozdě.) V obýváku usrkávali nebezpečně silné martini s ginem: Jim se dal na míchání koktejlů teprve nedávno a ještě tak docela neměl v oku správnou míru. V osm, když konečně dorazili Ewan s Caroline a mohli usednout ke stolu, byli už všichni docela v náladě. Penelope vyprávěla, jak se s Evou na Newnhamu poprvé snažily na elektrické plotýnce uvařit špagety: „Skočily jsme k sousedům na koktejl – Linda Spencerová tam měla flašku ginu – a na večeri jsme úplně zapoměly. Když jsme se vrátily, voda byla vyvařená a špagety spálené na uhl. Pak se samozřejmě spus-

til požární poplach...”

Ewan, který už své martini dopil, přiměl Caroline červenat se, když vyličil, jak mu nedávno naservírovala syrové vajíčko, protože zapomněla zapnout sporák. Na to Sophia – líbezná někdejší debutantka s jemnými rysy a překvapivě drsným smyslem pro humor – všem prozradila, že když se Frank naposledy nabídl, že uvaří večeři, aby si prý mohla udělat volno, podával jí syrové mleté maso navrchu s vajíčkem a snažil se ji přesvědčit, že to je tatarský biftek. „Byla bych mu dala za pravdu,“ pokračovala Sophia s rybou na vidličce na půl cestě mezi talířem a červeně namalovanými rty, „kdybych v té sekané nerozeznala maso, které jsem ráno odložila pro psa. Bylo zkažené – vážně, úplně *šedé* – a panečku, ten smrad...”

Zapečená ryba byla brzy spořádaná, dezertní misky vyškrábané, a na jídelním stole se tyčilo šest prázdných lahví od vína. Po kávě Jim navrhl, aby si pustili nějaké desky. S Frankem se dobrosrdečně poškorpili o tom, jakou hudbu zvolit – než se Frank stal redaktorem ženské rubriky *Courieru* (takovou pozici mohl bez ostychu zastat jistě jen někdo tak energický a mužný jako on), pracoval v kulturní rubrice, a pořád měl zvláštní slabost pro jazz. Frank si prosadil svou a všichni se nemotorně dali do tance na línou melodii hranou saxofonem Brubeckova kvartetu.

Po chvíli se Penelope s Evou, rozehřáté tancem, vytratily do zahrady na cigaretu. Byl chladný, jasný večer, nad sodíkovou září města se klenulo nebe poseté hvězdami.

„Skvělý večírek, drahoušku,“ poznamenala Penelope, která se nejistě pokoušela udržet na podpatcích. „Asi budu trošku opilá.“

„Možná malinko, Pen. Já taky.“

Zády se opřely o cihlovou zeď a pozorovaly oranžově žhnoucí konečky cigaret. „Výborný sloupek, ten poslední. Vážně *legrační*, Evo. Legrační a chytrý. Myslíš, že tě v něm nechají pokračovat?“

Eva se usmála; pořád nemohla tak úplně uvěřit, že její nápad založit nový sloupek měl úspěch. Navrhla tu myšlenku Frankovi jen před pár týdny: „Moderní manželství od A do Z,“ nadhodila nad pátečním pivem s limonádou v Cheshire Cheese, „vysvětlující všechno od *amanta* po *zygotu*. Mohli bychom to nazvat *Abeceda vdané ženy*.“ Frank vyprskl pivo do sklenice. „To je výborný nápad, Evo. Nadnesu to Tomu Nahoře, ale myslím, že bys to psala skvěle. Jenom mi slib, že *zygota* tam nebude.“

Na Penelopin dotaz odpověděla: „To nevím. Doufám. Zeptej se Franka.“

„Možná se zeptám.“ Penelope celá zářila, v temnotě se zatřpytily její jasně bílé zuby. „No, i když, dneska asi ne.“ Sklonila hlavu, položila ji Evě na rameno. „Zbožňuju tenhle dům. Je dokonalý. Ty jsi dokonalá.“

„Nic není dokonalé,“ opáčila Eva, v duchu si ale říkala: *Možná že takhle blízko k dokonalosti už nikdy nic nebude. Přesně tady, teď, absolutně nic bych na tom neměnila.*

DRUHÁ VERZE

Hostitelka Londýn, prosinec 1962

„Davida přirozeně všichni zbožňujeme. No nemá snad úplně úžasný talent?“

Herečka – Eva se pokoušela vybavit si její jméno: snad Julia, nechtěla ale raději riskovat a oslovovat ji přímo – si Evu měřila vyzývavým pohledem, jako by ji vybízela k nesouhlasu. Oči strhujícího bledě modrého odstínu, podobné, jaké měla Elizabeth Taylorová, byly orámovány tlustou černou, na vnějších koutcích protaženou linkou.

„Aby ne,“ odpověděla Eva nepřítomně: myslí byla v kuchyni, kde v troubě zapomněla plech s párky v těstíčku; ještě chvíli a budou dobré tak akorát do koše. „Úžasný talent. Omluvíte mě?“

Prodírala se obývánkem plným lidí a cestou rozdávala úsměvy – „Děkujeme, že jste přišli.“ Břicho už se nedalo skrýt, dokonce ani pod těmi obřími neforemnými šaty; ne že by ho chtěla schovávat, ráda by si ale připadala méně neohrabaně, ne jako nějaká přerostlá překážka, kvůli které se skupinky hostů rozestupují a za ní zase spojují. Ta herečka – ne Julia, vzpomněla si pozdě Eva, ale *Juliet*: hráli s Davidem Jessicu a Lorenza v *Kupci benátském* v divadle Old Vic – při pohledu na Evu

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.